

LINDEGULFLY

XANTHIA CITRAGO Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Lindegulflyet er funnet fra Kaukasusområdet og det nordøstlige Lille-Asia gjennom Ural og europeisk Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til den nordlige delen av Middelhavet. Arten er funnet spredt og lokalt i deler av Danmark, og den er også lokalt vanlig i de sørøstlige delene av Syd-Sverige, mens den er sjelden og lokal i de sydvestlige delene av det sørlige Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt vanlig i Syd-Norge og kjennes fra de indre deler av Sogn og Fjordane til den sørlige delen av Østlandet (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Lindegulflyet kan finnes i løvskoger, parker og alleer (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever vanligvis på den småbladete linden, men kan muligens også ta storlind (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Kykkelsrud	6.9.1997	1	Leg: Harald Hjelde
Askim	Løken	29.8.1996	3	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Ambjørnrød skole	11.9.1993	5+	Leg: Thor Jan Olsen, Per Tangen
Halden	Fredriksten	12.10.1993	10+	Leg: Per Tangen, Steinar Pedersen
Hvaler	Asmaløya-Huser	28.9.1990	50+	Leg: Rune Christensen o. a.
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	22.9.1989	1	Leg: Rune Christensen
Moss	Jeløya	16.8.1910	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Alby	9.9.1996	2	Leg: Eivind Sørnes, Bjørn R. Eriksen
Moss	Jeløya-Skovly	28.8.1908	4	Leg: Emil Barca (ZMO)
Råde	Grimstad	30.8.1997	1	Leg: Eivind Sørnes

Kommentar:

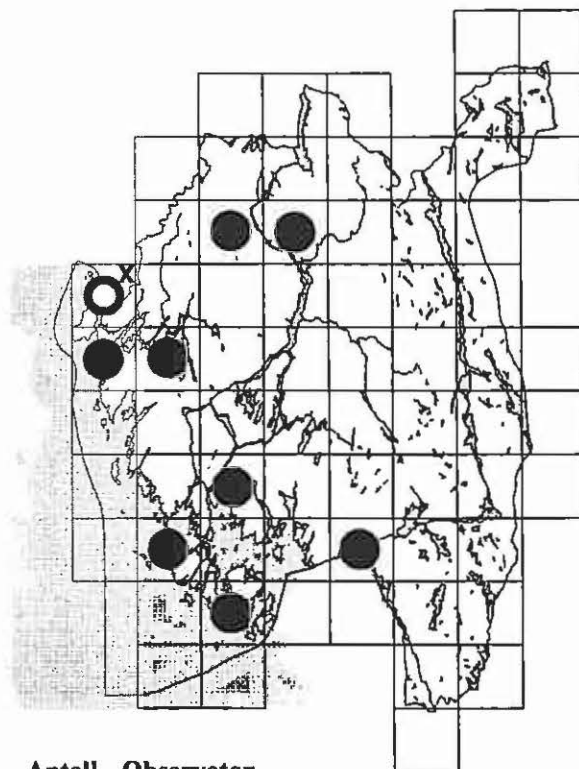
Lindegulflyet er ikke angitt for Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera. Arten ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold sommeren 1908, da Emil Barca tok den på Jeløya i Moss kommune. Barca oppgir videre at lindegulflyet var ganske vanlig på sukker denne høsten (Barca 1910), og på Zoologisk Museum i Oslo finner vi fem eksemplarer som alle har blitt tatt ute på Jeløya.

Lindegulflyet er nå en relativt sjelden og lokal art her i Østfold, og den finnes hovedsaklig i kystnære områder. Dessuten har den også bestander i et mer innlandspreget landskap rundt Askim sentrum, hvor næringsplanten da finnes i relativt store mengder knyttet til parker, alleer og hager. Lindegulflyet kan opptre middels tallrik innenfor enkelte lokale kjerneområder, og de mest tallrike bestandene har vi på Asmaløya og ved Fredriksten festning. Dette henger sikkert noe sammen med at disse lokalitetene har vært flittig besøkt av entomologer de siste ti åra, og ved Fredriksten i Halden bidrar nok også de kraftige lyskasterne til å øke mengden av registrerte individer. Lindegulflyet kommer allikevel i noe begrenset antall til normal lyslokking med en kraftig pære, og da spesielt sett i forhold til to andre nære slektninger som ofte flyr tallrikt på denne tiden av året, og således kan den mer fåtallige lindearten kanskje være like lett å lokke med sukker.

Dette er forøvrig også en meget vakker art, og den skal således ikke være mulig å forveksle med noen av de andre gulflyene som opptrer på denne tiden av året.

Trusler:

Siden arten er såpass sterkt knyttet til et enkelt treslag, vil all hogst av lindetrær på kjente lokaliteter kunne ha negative konsekvenser for denne arten med utpreget lokal utbredelse.

Forvaltningsoppgave:

Forhindre omfattende hogst av lindetrær ved gode lokaliteter, så som i Askim, på Asmaløya og ved Fredriksten festning.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

TEMPELFly

DASYPOLIA TEMPLI Thunberg, 1792

Utbredelse globalt:

Tempelflyet er funnet fra den midtre del av Sibir gjennom Afghanistan, Armenia, Kaukasus og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra to adskilte utbredelsesområder, et sydlig og ett nordlig. Arten er ustabil og variabel i Danmark, men kan enkelte år kan være middels vanlig. I Sverige er den funnet gjennom det meste av landet, men også her er den vanligvis sjelden og lokal, da med unntak av den helt sørligste delen. Arten er videre oppgitt å skulle være vanlig over det meste av Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er funnet fra den sørligste delen av landet og videre opp til Finnmark fylke. Den opptrer ofte noe lokalt, og er vanligst i de sørlige delene av utbredelsesområdet (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Tempelflyet kan finnes på mange forskjellige biotopstyper, men arten ser ut til å foretrekke åpne og dyrkede steder (Skou 1991). Jeg har forøvrig også tatt arten i begrenset antall på lokaliteter med glissen fjellbjørkeskog i et tundra-lignende landskap langs kysten av Finnmark.

Næringsplante:

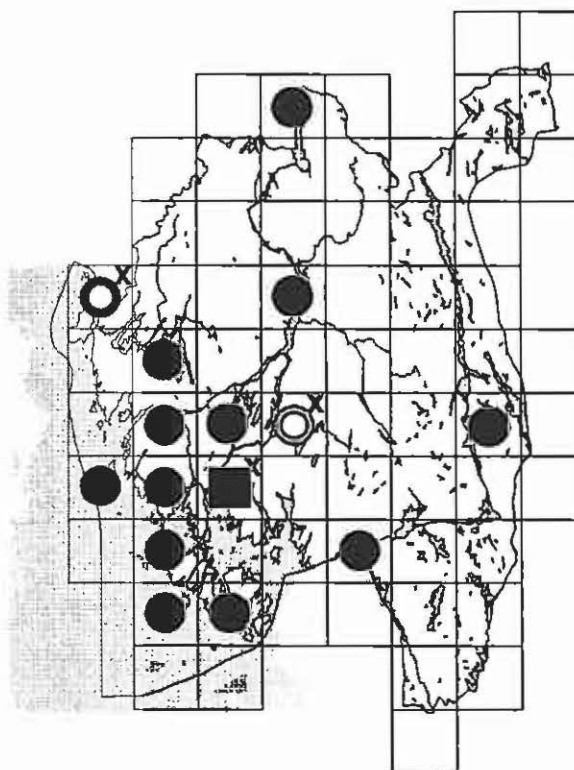
Larven lever på kystbjørnekjeks, sløke og skvallekål (Skou 1991). I den nordlige delen av Norge må den da nødvendigvis foretrekke sløke.

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Tjøstøl-Metartjenn	22.9.1996	1	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Fredrikstad	Ambjørnrød skole	13.9.1993	1	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Fredrikstad	23.-27.4.1902	1	Leg: Embrik Strand (ZMO)
Fredrikstad	Onsøy stasjon	6.10.1986	10+	Leg: Thor Jan Olsen, Harald Frantzen
Fredrikstad	Onsøy-Engalsvik	3.10.1987	1	Leg: Thor Jan Olsen
Fredrikstad	Onsøy-Mærrapanna	24.9.1998	1	Leg: Per Tangen
Halden	Fredriksten	September 1988	100+	Leg: Per Tangen, Dagfinn Aasheim
Halden	Saugbrugs	29.10.1992	1	Leg: Sidsel Iversby
Hvaler	Akerøya	12.4.1995	1	Leg: Magne Pettersen
Hvaler	Asmaløya-Huser	23.8.1990	1	Leg: Rune Christensen
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	22.9.1989	1	Leg: Rune Christensen
Moss	Jeløya	27.9.1951	1	Leg: Magne Opheim (ZMO)
Rakkestad	Buer	1.10.1993	1	Leg: Per Tangen
Råde	Grimstad	22.9.1996	1	Leg: Eivind Sørnes
Sarpsborg	Sarpsborg	April 1920	6	Leg: Emil Barca (ZMO)
Sarpsborg	Tune-Råkil	30.9.1986	1	Leg: Thor Jan Olsen
Trøgstad	Båstad-Fjell	5.9.1989	10+	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Tempelflyet er ikke angitt fra Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), men arten ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket ved Fredrikstad våren 1902 (Strand 1904, ZMO). Emil

Barca, som gjennomførte grundige og systematiske registreringer her i Østfold, forteller også at tempelflyet var alminnelig ved Sarpsborg rundt 1920 (Barca 1923, ZMO).

Tempelflyet er forøvrig kjent for å ha enkelte utpregede hyppighetsår som da kanskje kan styres av tilfeldige vandringer, mens forøvrig blir betraktet som relativt sjelden (Skou 1991, pers. obs.). Nattflyet har allikevel vært omtrent fraværende her i Østfold gjennom de siste fire åra, og det har gjennom denne perioden kun blitt funnet tilfeldige enkeltindivider som da forteller om et ennå eksisterende og spinkelt fotfeste her hos oss. Jeg har selv kun sett et eneste eksemplar nå i nyere tid, og dette da av et nattfly som tidligere hadde svært så tallrike bestander mange steder. Mitt siste eksemplar ble forøvrig funnet ved Mærrapanna i Onsøy høsten 1998.

Som et annet eksempel på denne kraftige tilbakegangen bør nevnes at det grøngule nattflyet tidligere hadde svært tallrike forekomster ved Fredriksten festning, og således også var dominerende her både høst og vår. Disse observasjonene ble gjort fra 1988 til 1991, mens nattflyet ikke har blitt funnet her etter dette og således må ha forsvunnet helt fra området etter 1996.

Videre kan nevnes at tempelflyet vanligvis kommer regelmessig til lyslokking, og tidligere var det ikke uvanlig å støte på flere titalls individer gjennom en gunstig høstkveld på gode lokaliteter. Arten er også kjent for å overvintre som voksen og kan derfor finnes på våren, selv om den da ofte opptrer mer fåtallig. Det er allikevel all grunn til å følge ekstra nøye med når en vidt utbredt art plutselig forsvinner totalt fra mange gode lokaliteter. Når det så også nevnes at tempelflyet har hatt tilbakegang i de midtre og nordlige deler av Sverige (Skou 1991), kan dette kanskje tyde på at en mer varig tilbakegang er i ferd med å bre seg sørover og at denne nå har nådd våre områder.

Trusler:

Veikantklipping, opphør av beite, ødeleggelse av engområder, fritidsslitasje av kystnære områder og andre forandringer som fjerner leveområder med aktuelle næringsplanter.

Forvaltningsoppgave:

Holde noen de tidligere kjente lokalitetene under oppsikt med regelmessige kartlegginger, og forhindre den negative utviklingen i forhold til potensielle biotoper.

ØSTFOLDSTATUS: Usikker (I)

PORSKAPPEFLY

LITHOPHANE LAMDA Fabricius, 1787

Utbredelse globalt:

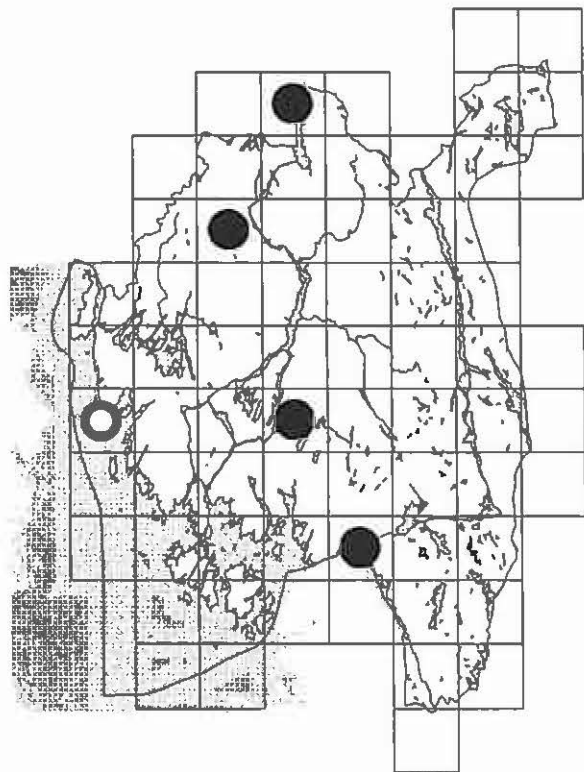
Porskappeflyet er utbredt i den nordlige delen av Amerika, videre fra Japan og Amurområdet gjennom Sibir og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa er den kjent fra de nordlige delene av Fennoskandia til Syd-England, Belgia, Korsika, Nord-Italia, Østerrike, Polen og Hviterussland. Arten er kun fastboende ved et fåtall lokaliteter i den østlige delen av Danmark, mens den lokalt er vanlig gjennom store deler av Sverige. Arten er sjelden i Finland, men også her er den funnet i omtrent hele landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er funnet lokalt på Sørlandet og Østlandet og den er videre også tatt i de indre deler av Hordaland og i ytre del av Rogaland, og tilslutt kjennes den også med forekomster fra de indre delene av Møre og Romsdal og derfra videre opp til de indre delene av Nord-Trøndelag (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Porskappeflyet kan finnes på myrer og i andre områder med myraktig jordbunn (Skou 1991). Arten er også funnet ved andre typer av lokaliteter her i Østfold, slik som f. eks. ved kystnær edelløvsog, i kulturlandskap og på glisne furumoer. Dette kan muligens forklares med at porskappeflyet vandrer endel utenfor selve biotopene i tallrike år.

Næringsplante:

Larven lever hovedsaklig på pors, blåbær og blokkebær, men den kan muligens også benytte bukkeblad (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Kykkelsrud	22.4.1998	1	Leg: Per Tangen
Halden	Fredriksten	30.3.1998	2	Leg: Harald Hjelde, Per Tangen
Rygge	Sildebogen	15.4.1979	1	Leg: Leif Aarvik
Sarpsborg	Borregård	25.4.1984	1	Leg: Thor Jan Olsen
Trøgstad	Båstad-Fjell	26.3.1990	1	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Porskappeflyet er ikke oppgitt for Østfold fylke i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse fra 1962. Arten ble funnet for første gang i fylket sommeren 1979, da Leif Aarvik tok den ved Sildebogen i Rygge kommune (Leparb's database).

Dette nattflyet ser ut til å være meget sjeldent her i Østfold, og arten er kun tatt sporadisk ved et fåtall lokaliteter. Det ser forøvrig ut til at porskappeflyet like gjerne finnes ved kysten som i innlandet i vårt fylke, noe som da kanskje kan skyldes tilfeldigheter. Fra Danmark opplyses det at den ofte opptrer som et tilfeldig streifdyr (Skou 1991), og kanskje forklarer dette hvorfor den virker så uregelmessig her hos oss. Dersom vi sammenligner de biotoper som er oppgitt i nyere litteratur med våre funnsteder her i Østfold, kan det forsåvidt stilles spørsmål om vi i det hele tatt har bestander av porskappeflyet ved noen av disse lokalitetene. Kun ved Fredriksten festning er nattflyet kjent via flere eksemplarer, og på denne kystnære lokaliteten har vi også bestander av aktuelle næringsplanter. De to registreringene herfra ble gjort gjennom to forskjellige netter med flere ukers mellomrom, og eksemplarene ble begge funnet under de kraftige lampene på denne lokaliteten. Det ser også ut til at de øvrige eksemplarene som kjennes fra Østfold alle er tatt ved hjelp av lyslokking, selv om Peder Skou (1991) oppgir at arten skal komme fåtallig til lys og heller ser ut til å foretrekke sukkerlokking. De tre siste åra har det forøvrig vært gjennomført systematiske og regelmessige registreringer med sukker og lys på svært så aktuelle biotoper i Indre Østfold, men uten at disse har ført til et eneste funn av arten her inne.

I følge litteraturen klekkes porskappeflyet på høsten og finnes da vanligvis før den setter seg inn til overvintring. Etter overvintringen og litt avhengig av vårens forløp, kommer nattflyet frem igjen og flyr aktivt fra slutten av mars til midten av mai (Skou 1991). En interessant observasjon i forbindelse med disse litterære opplysningene er det faktum at alle våre registreringer er gjort på våren, noe som da strider imot det som skisseres av Peder Skou. Kanskje betyr dette at våre funn er et resultat av vandringer etter overvintring, og således en ytterligere bekreftelse på at registreringene her i Østfold først og fremst dreier seg om tilfeldige streifere.

Jeg har også fått opplyst at porskappeflyet har forsvunnet fra flere lokaliteter lenger nord hvor den tidligere har vært funnet tallrikt, så som f. eks. ved Bjørkelangen i Akershus fylke (Heimo O. Pøyhønen, pers. med.). Dette gjør det enda viktigere å få bekreftet om arten virkelig har bestander her i fylket, og det oppfordres her til ytterligere registreringer ved Fredriksten i Halden for å fastslå eller avkrefte populasjoner.

Trusler:

Tørrelgging eller annen ødeleggelse av myrområder og andre områder med myraktig jordbunn.

Forvaltningsoppgave:

Gjennomføre entomologiske registreringer ved Fredriksten og andre aktuelle biotoper.

ØSTFOLDSTATUS: Usikker (I)

FAGERLÆRFLY

POLYMIXIS POLYMITA Linnaeus, 1761

Utbredelse globalt:

Utenfor Europa er fagerlærflyet kun kjent fra Lille-Asia. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til den nordøstlige delen av Frankrike, videre derfra til Italia og det tidligere Jugoslavia. Artens utbredelse videre østover er utbredelsen ennå ikke særlig kjent. Nattflyet er utbredt i de østlige delene av Danmark, mens den er sjelden i den øvrige delen av landet. Arten er også sjelden og vanligvis fåtallig i den sørlige halvdel av Sverige, og den er også kjent på samme måte fra de aller sørligste delene av Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet har en begrenset og kystnær utbredelse her i landet, og arten er så langt funnet fra Vest-Agder til svenskegrensen (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Fagerlærflyet kan finnes ved sandete klippeterreng i Finland. I Sverige er funnet ved flere forskjellige biotopstyper, slik som f. eks. i lys løvskog med rik, urteaktig undervegetasjon (Skou 1991).

Næringsplante:

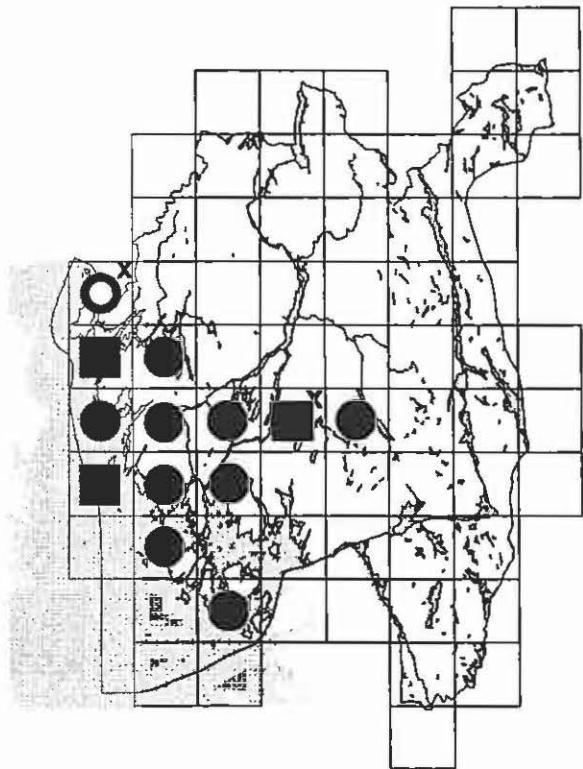
Larven lever på forskjellige urteaktige planter, slik som f. eks. tvetannarter, nøkleblomarter og såpeurt (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Sentrum-Bratliparken	18.8.1993	2	Leg: Sidsel Iversby
Fredrikstad	Onsøy-Engalsvik	15.8.1992	30+	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Kjære	6.8.1993	30+	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	11.9.1958	1	Leg: Karl Fredrik Lühr (VMT)
Fredrikstad	Onsøy-Ørebekk	17.8.1981	1	Leg: Sven Mo Johansen
Hvaler	Asmaløya-Huser	Sommeren 1995	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	20.8.1989	1	Leg: Rune Christensen
Moss	Jeløya-Alby	2.9.1996	2	Leg: Per Tangen, Bjørn Richard Eriksen
Moss	Jeløya-Kubberød	11.9.1996	2	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Moss	Jeløya-Reierbukta	23.8.1998	1	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Torderød	31.8.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Moss	Sommeren 1900	1	Obs: Andreas Schneider
Rygge	Sildebogen	26.8.1995	1	Leg: Leif Aarvik
Råde	Grimstad	23.8.1995	5	Leg: Eivind Sørnes
Sarpsborg	Borregård	21.8.1983	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Kurland	3.9.1998	1	Leg: Egil Michaelsen
Sarpsborg	Sarpsborg	21.9.1920	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Sarpsborg	Skjebergdal	25.8.1984	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Tune-Råkil	12.9.1987	10+	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Fagerlærflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1900, da Andreas Schneider tok den ved Moss (Sparre-Schneider 1902). Emil Barca omtaler også nattflyet i en av sine publikasjoner, og han beskriver den som vanlig på sukker i august og september 1908 (Barca 1910). Det oppgis ikke noen lokaliteter for denne omtalen, men på Zoologisk Museum i Oslo finner vi to eksemplarer som Barca henholdsvis har tatt på Jeløya og i Sarpsborg. Fra Andreas Schneiders litterære registreringer finner vi derimot ikke noe eksisterende belegg som kunne vært bekrefteende (Leparb's database). Fagerlærflyet er svært så kystbundet her i Østfold, og arten ser ut til å trives best ved den ytterste kystlinje. Nattflyet er også funnet i noe som kan fortone seg som er mer innlandspreget landskap ved

Sarpsborg, i det den ved Råkil i Tune ser ut til å ha en regelmessig og stabil bestand i et gammelt boligfelt med vel etablerte og blomsterrike hager. Fagerlærfflyet har også tallrike og gode bestand i områdene rundt Engalsvik og Kjære langs Onsøykysten, og de fleste av eksemplarene som kjennes herfra er tatt på sukkerlokking. Alle de oppgitte eksemplarene fra Engalsvik ble funnet i løpet av en ukes tid, og i denne perioden var dette nattflyet svært så tallrikt på lokaliteten. Selv om da også ble benyttet ei permanent lysfelle parallelt med aktiv sukkerlokking var det kun ett av de oppgitte eksemplarene som etterhvert fant veien til lyset, mens resten kun ble tatt på sukker. Fagerlærfflyet har forøvrig også en regelmessig bestand ved Grimstad i Råde, men utenfor de lokalitetene som nå er omtalt virker den mer sporadisk og tilfeldig.

Nattflyet må f. eks. være svært så sjeldent på Hvalerøyene, der det bare kjennes to tilfeldige eksemplarer på tross av ti år med regelmessige fangster, og den er også kun funnet fåtallig på Jeløya i nyere tid. Litt underlig er det også at fagerlærfflyet foreløpig ikke er kjent fra Halden-området, hvor det landskapsmessig burde være forhold gode nok til å kunne huse bestander.

Trusler:

Bebyggelse, tråkk, slitasje, golfbaner og annen menneskelig forringelse av kystnær natur.

Forvaltningsoppgave:

Holde de kjente bestandene under oppsikt og sikre disse mot potensielle trusler som da er nevnt ovenfor, og dessuten også fortsette kartleggingsarbeidet i Halden-området.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

GULBRUNT ENGFLY

APAMEA SUBLUSTRIS Esper, 1788

Utbredelse globalt:

Det gulbrune engflyet er funnet fra det østlige Anatolia og videre gjennom den sydvestlige delen av europeisk Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til den nordlige delen av Middelhavsområdet. Arten er ofte fåtallig, men allikevel utbredt langs kystene i Danmark. Den er bare vanlig i de sørøstlige delene av Syd-Sverige, og i Finland har den også en sørlig utbredelse og opptrer vanligvis sjeldent og lokalt innenfor dette området (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt vanlig på Østlandet og i de ytre delene av Sørlandet, og den er dessuten også funnet i Sogn og Fjordane (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

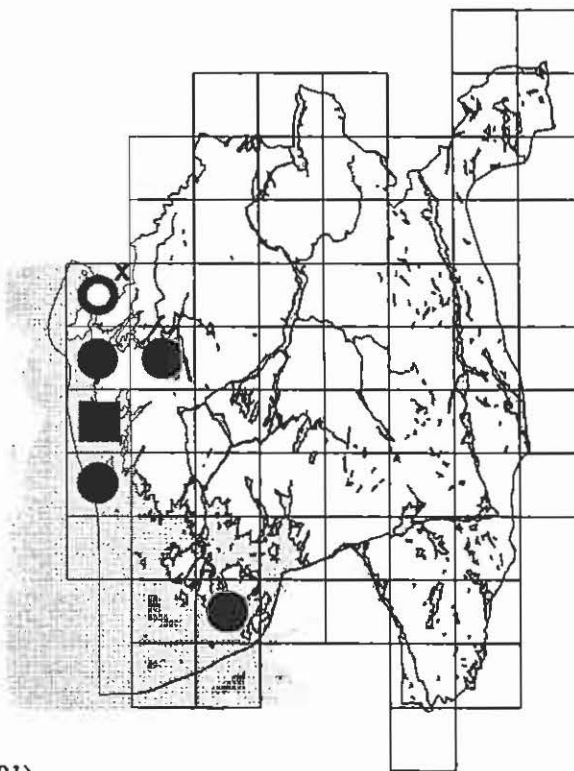
Det gulbrune engflyet kan finnes på tørre strandenger og andre tørre engområder ved kysten, samt på steder med sandholdig jordbunn og videre også ved klippekyst. I Norge er den også funnet på tørre engområder inne i landet, slik som i Gudbrandsdalen (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på røttene av forskjellige gressarter (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	28.7.1989	1	Leg: Lars Ove Hansen
Hvaler	Asmaløya-Brattestø	17.7.1995	20+	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	2.7.1990	100+	Leg: Rune Christensen o. a.
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	27.6.1993	2	Leg: Magne Pettersen & Sidsel Iversby
Moss	Jeløya	6.7.1910	2	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Alby	21.7.1996	5+	Leg: Eivind Sørnes, Per Tangen o. a.
Moss	Jeløya-Reierbukta	11.8.1996	1	Leg: Eivind Sørnes
Moss	Jeløya-Refsnes	20.7.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Refsneskrona	5.7.1953	2	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)

Rygge	Larkollen	Juli 1908	5+	Obs: Emil Barca (Barca 1910)
Råde	Grimstad	7.7.1997	1	Leg: Eivind Sørnes
Råde	Åven	24.6.1997	1	Leg: Rune Christensen

Kommentar:

Det gulbrune engflyet er ikke angitt for Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Arten ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold sommeren 1908, da Emil Barca tok den på Jeløya i Moss kommune. Barca omtaler arten som meget sjelden i en av sine publikasjoner, og skriver videre at han kun har funnet noen få eksemplarer på Jeløya og ved Larkollen i juli måned 1908 (Barca 1910). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi tre eksemplarer som er tatt av Barca i denne tidsperioden, men alle disse er fra Jeløya. Dessuten har også Martin Grude-Nielsen funnet den her nesten 50 år etter Barcas registrering (ZMO).

Det gulbrune engflyet må fremdeles regnes som en sjeldenhet her i Østfold, og arten er kun funnet ved et fåtall kystnære lokaliteter. Den ser i dag ut til å ha sin eneste virkelig tallrike bestand på den sørlige delen av Asmaløya, og kanskje kan ytterligere registreringer på Hvalerøyene også føre til at den vil bli funnet andre steder i kommunen. Utenfor lokaliteten på Hvaler er det dårlig med registreringer, men det ser i alle fall ut til at Jeløya fremdeles har en regelmessig og fåtallig bestand, og utover disse to lokalitetene finnes det bare gamle observasjoner eller enkeltfunn. Det gulbrune engflyet kommer relativt villig til lys, og den er videre også svært glad i sukker. Sammenlignet med den nære slektningen *Apamea lithoxylaea*, som forøvrig er en offisiell rødlisteart og svært sjelden i Østfold, ser det allikevel ut til at rødlistearten har en videre utbredelse i fylket enn det som tilfellet er med det gulbrune engflyet. Forskjellen ligger i først og fremst i antallsregistreringene, noe som antagelig styres ved at den gulbrune arten lettere lar seg lokke til lys og sukker. Således også taes også i større mengde på de begrensede lokalitetene, noe som igjen lett kan gi et feilaktig inntrykk ved at den ansees som vanlig. Desverre kan slike små detaljer, da basert på begrensninger innenfor våre registreringsmetoder, en sjelden gang gi et feilaktig bilde av enkelte arters utbredelse og tallrikhet.

Trusler:

Bebyggelse, slitasje, fritidsaktiviteter, for hardt beitepress og annen negativ påvirkning av kystnære strandenger og andre kjente lokalitetstyper.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestanden på Søndre Asmaløya mot omfattende forandringer, slik som beskrevet ovenfor. Dessuten fortsette det entomologiske kartleggingsarbeidet ved de andre oppgitte lokalitetene for om mulig å sikre andre gode biotoper.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

RØDDUSKET ENGLY

APAMEA RUBRIRENA Treitschke, 1825

Utbredelse globalt:

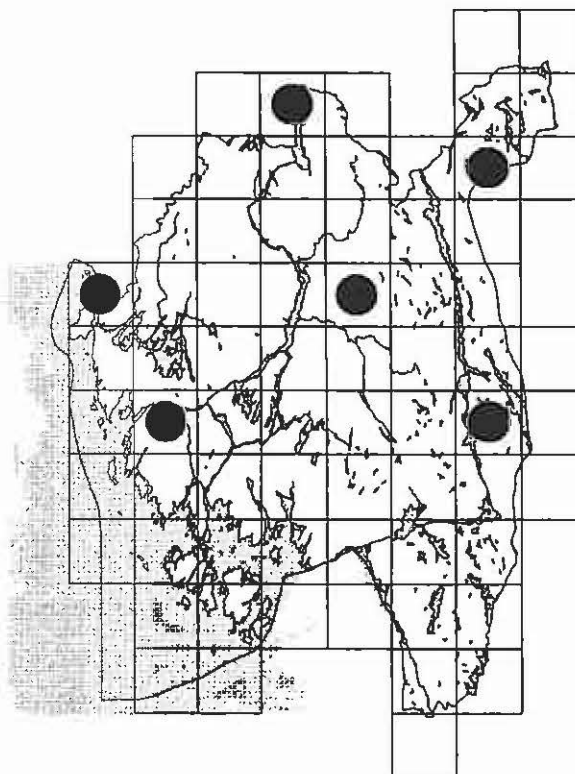
Det rødduskede engflyet er funnet fra Sakhalin og Kurilene gjennom Sibir til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa er den kjent fra to adskilte områder, hvorav det ene omfatter Fennoskandia og nordlige del av Russland og det andre omfatter fjellområdene fra de sørlige delene av Tyskland og Polen til Alpene og herfra også videre østover. Arten er kun funnet en gang i Danmark, og den er vanligvis sjelden innenfor utbredelsesområdet i de midtre delene av Sverige. Nattflyet er også sjeldent i den sørlige delen av Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er forholdsvis sjeldent i Syd-Norge, og den er også funnet opp til Nord-Trøndelag fylke (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Det rødduskede engflyet kan finnes i frodige skoger med små lysninger og i lys granskog (Skou 1991). Arten er funnet ved mange forskjellige biotoper her i Norge, men den ser i hovedsak ut til å være knyttet til områder som har mer sammenhengende barskog i umiddelbar nærhet.

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige gressarter (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensættet	24.6.1997	2	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Aremark	Tjøstøl-Metartjenn	30.7.1996	8	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Marker	Kisselbergmosen	3.8.1998	1	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Kongshavn	8.8.1997	1	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Rakkestad	Holøsåsen	5.8.1991	1	Leg: Per Tangen
Rømskog	Venås	4.8.1998	1	Leg: Per Tangen
Råde	Missingmyr	24.6.1998	1	Leg: Roar Frølandshagen
Trøgstad	Båstad-Fjell	9.8.1989	2	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Det rødduskede engflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1989, da to eksemplarer ble tatt i ei lysfelle ved Fjell i Trøgstad kommune (Skou 1991, Tangen & Pettersen 1995).

Denne arten er først og fremst knyttet til mer sammenhengende barskogsområder her hos oss, og har således sine mest stabile forekomster i de indre delene av fylket. I gammel og forholdsvis urørt barskog, slik som ved naturreservatet Tjøstøl i Aremark, kan det se ut til at det rødduskede engflyet har gode levevilkår og derved også opptrer relativt tallrikt. De innsamlede eksemplarene herfra er alle funnet gjennom en enkelt sesong, da i forbindelse med en omfattende og regelmessig undersøkelse utført av profesjonelle entomologer tilknyttet Landbrukshøgskolen ved Ås (Leif Aarvik, pers. med.).

Utover disse registreringene finner vi også andre spredte enkeltfunn fra flere av fylkets innlandskommuner, og det foreligger dessuten en sterk mistanke hos forfatter om at lysstyrken på fangstutstyret kan være en liten påvirkningsfaktor til fåtalligheten innen antallsregistreringer. Som et resultat av hyppige utflukter rundt om i de indre delene av Østlandet gjennom sommeren 1998, ble da nattflyet tatt ved nesten alle de barskogsbiotopene som ble oppsøkt. Det ble allikevel aldri funnet mer enn et eksemplar pr. natt ved disse tilfeldig valgte lokalitetene, så enten virker lysstyrken inn på adferden eller så opptrer arten vanligvis fåtallig på levestedene. Siden det rødduskede engflyet også er kjent fra Danmark, hvor det da ikke ser ut til at den har reproduserende bestander (Skou 1991), kan dette også tyde på at den streifer endel omkring utenfor sine egentlige biotoper. Dette vil således være på lik linje med andre arter som kjennes fra en nordøstlig utbredelse, og da også gi opphav til registreringer på mer tilfeldige lokaliteter. Slike forhold ligger sannsynligvis bak de noe tilfeldige registreringene som er gjort på Jeløya og ved Holøs i Rakkestad, hvor den førstnevnte lokaliteten er ei kystnær øy og den andre er et boligområde midt i et åkerlandskap med god avstand til nærmeste skogsområde.

Trusler:

Ingen kjente.

Forvaltningsoppgave:

Sikre aktuelle gressenger i Indre Østfold.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

SUMPENGLY

APAMEA OPHIOGRAMMA Esper, 1793

Utbredelse globalt:

Sumpengflyet er funnet fra Kurilene, Sakhalin og Japan gjennom Amur- og Ussuriområdene, Sibir, Altai og Lille-Asia til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til Pyreneene, Alpene sørgrense, den midtre del av det tidligere Jugoslavia og Bulgaria. Arten er utbredt og vanlig over det meste av Danmark, mens den er mer lokal og ofte sjelden i den sørlige delen av Sverige. I Finland har arten vært i ekspansjon gjennom de siste tiåra, og den kan nå være relativt vanlig ved enkelte lokaliteter i den sørlige delen av landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er ganske sjeldent her i landet, og den er så langt funnet fåtallig langs kysten fra Stavanger til svenskegrensen. I tillegg til dette er den også funnet et par ganger inne i landet (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Sumpengflyet ser ut til å trives på fuktige og åpne steder, slik som f. eks. på enger og ved skoglysninger. Arten er kjent for å kunne streife mye utenfor selve biotopene (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på takrør, strandrør og kjempesøtgress (Skou 1991).

Lokaliteter:

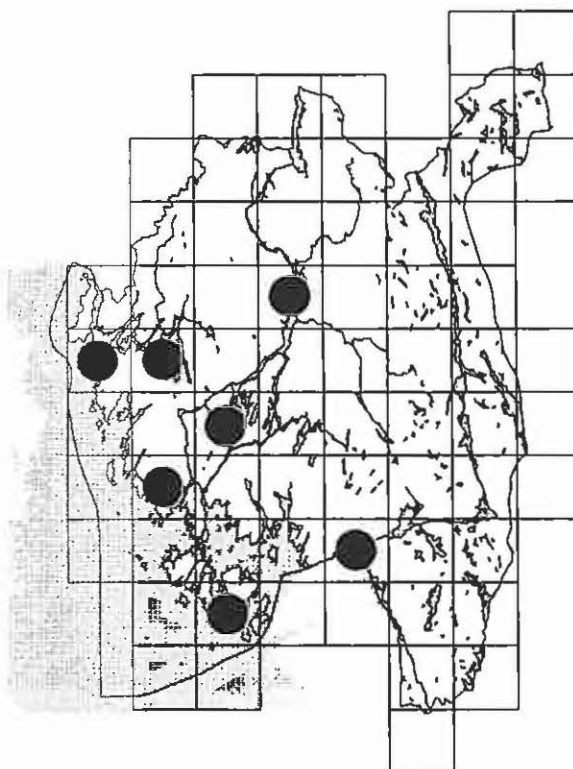
Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Mærrapanna	15.8.1998	1	Leg: Per Tangen
Halden	Fredriksten	10.8.1991	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	10.8.1997	1	Leg: Heimo O. Pøyhønen
Moss	Jeløya-Alby	15.8.1996	1	Leg: Claus Christiansen
Rakkestad	Buer	19.7.1993	1	Leg: Per Tangen
Rygge	Ekeby	17.8.1996	1	Leg: Rune Christensen
Råde	Grimstad	15.8.1996	2	Leg: Eivind Sørnes
Sarpsborg	Tune-Råkil	24.7.1989	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Sumpengflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1989, da Thor Jan Olsen tok et eksemplar ved Tune i Sarpsborg kommune (Skou 1991, T. J. Olsen, pers. med.). Dette sjeldne nattflyet ble også feilaktig publisert som ny for fylket fra Fredriksten festning i Halden kommune, hvor den da ble funnet to år seinere (Tangen 1991).

Sumpengflyet ser ut til å være sporadisk utbredt i kystnære områder fra Halden i sørøst til Moss nordvest, og den kjennes også fra et noe mer innlandspreget område ved Buer i Rakkestad kommune. Sumpengflyet har en tendens til å opptre svært så enkeltvis på de kjente lokalitetene, og dette til tross for av at flere av disse har blitt systematisk registrert gjennom en årrekke. Muligens kan dette skyldes at nattflyet ikke er så lett å lokke til lys eller sukker, men det kan også være andre forhold som naturlig fåtallighet eller evne til å vandre litt bort fra kjernebiotoper som her medvirker til de mange enkeltregistreringene. Lokaliteten ved Grimstad, som forøvrig er det eneste stedet i fylket hvor det er funnet mer enn et eksemplar, må nå antagelig regnes for tapt. Dette fordi den antatte biotopen nå er drenert og tørrlagt, og dessuten også omgjort til dyrket mark.

Siden det heller ikke er lenge siden sumpengflyet ble funnet for første gang i Østfold, kan dette muligens bety at den nå er under etablering her hos oss, da på lik linje med den bestandsutviklingen som er kjent fra et av våre naboland. I Finland oppgis det at sumpengflyet har opptrådt som en ekspansjonsart siden 1922, da den ble funnet for første gang. Nyetableringen her har fortsatt fra førsteregistreringen og videre gjennom vårt århundre frem til i dag, og nattflyet er nå relativt vanlig i de sørlige delene av dette landet (Skou 1991).

Trusler:

Drenering og annen type tørrlegging og ødeleggelse av artens fuktige biotoper.

Forvaltningsopp-gave:

Fortsette søket etter stabile bestander ved fuktige områder, og der det er nødvendig sikre disse mot de trusler som er nevnt ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

RØDGULT ENGFLY

OLIGIA FASCIUNCULA Haworth, 1809

Utbredelse globalt:

Det rød-gule engflyet kjennes kun fra Europa, og her har den en nordgrense som går fra de sørlige delene av Fennoskandia og videre gjennom Polen til den vestlige delen av Ukraina. Den sørlige utbredelsesgrensen går fra Syd-Spania gjennom sørlige del av Frankrike til sørlige Tyskland og Polen. Arten er fåtallig, men allikevel utbredt i Danmark, mens den er lokal og vanligvis sjelden i den sørlige delen av Sverige. I Finland er den kun funnet et fåtall ganger lengst syd (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet kan lokalt være ganske vanlig langs kysten fra Aust-Agder til Nord-Trøndelag, og den er også funnet ved Voss i indre Hordaland (Skou 1991, Leparb's database). Arten ble nylig også funnet i Østfold fylke (Fjellstad 1996).

Biotop:

Det rød-gule engflyet er funnet ved mange forskjellige typer av åpne biotoper, men den ser ut til å foretrekke litt tørre steder med sandjord (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige gressarter, slik som f. eks. smyle og sølvbunke (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Huser	15.7.1995	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad

Kommentar:

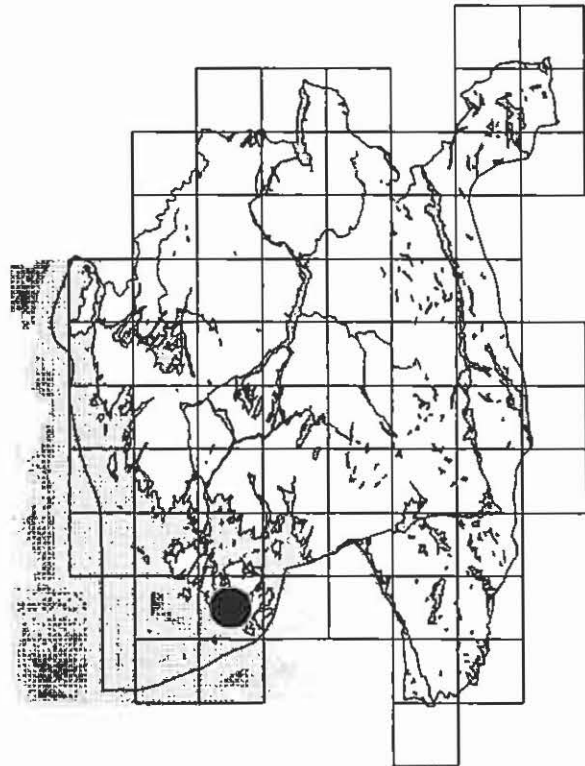
Det rød-gule engflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke så nylig som i 1995, da Bjørn Magne Fjellstad tok et eksemplar i forbindelse med to permanente lysfeller som gjennom denne sommeren var plassert på Asmaløya i Hvaler kommune (Fjellstad 1996).

I følge nyere litteratur skal denne arten ha kystnære bestander i vårt svenske nabo-fylke Bohuslän, og den kjennes også fra relativt tallrike forekomster langs deler av Sørlandskysten (Skou 1991). Flere andre kystarter med en tilsvarende utbredelse har blitt funnet i Østfold gjennom de siste ti åra, da ofte som et resultat av hyppig og regelmessig registreringsaktivitet, så det er heller ikke noen stor overraskelse at også det rød-gule engflyet nå dukker opp her hos oss. Det er foreløpig for tidlig å si noe om eventuelle bestander så lenge vi kun kjenner et eksemplar, og spesielt siden dette er tatt ved en lokalitet som har hatt regelmessige besøk av entomologer i en årrekke. Sannsynligheten taler selvfølgelig for at eksemplaret som ble funnet på Asmaløya er en tilflyver, men uten at dette trenger å bety annet enn at nattflyet kan ha etablert reproduserende bestander ved noen av de andre og mindre besøkte øyene her ute.

Det rød-gule engflyet er en særpreget og vakker liten art som forhåpentligvis vil bli lagt merke til i fremtiden, dersom det etterhvert skulle vise seg at den har stabile forekomster her hos oss. I følge Peder Skou (1991) kommer arten villig til både sukker og lyslokking, så disse faktorene burde ikke være begrensende i forhold til nye registreringer hos oss.

Trusler:

Tråkk, slitasje, camping, bebyggelse, golfbaner og annen ødeleggelse av tørre og kystnære engområder.

Forvaltningsoppgave:

Fortsett det entomologiske kartleggingsarbeidet på Hvalerøyene i søken etter stabile bestander, og eventuelt sikre disse mot de trusler som nevnes ovenfor.

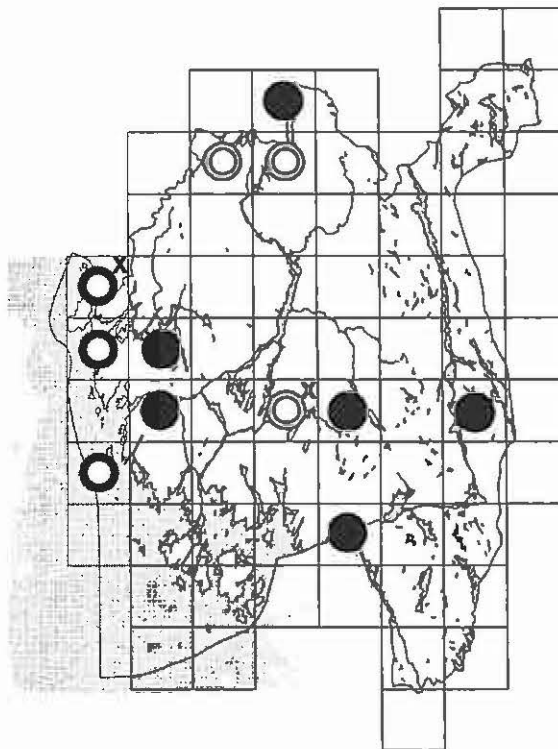
ØSTFOLDSTATUS: Utilstrekkelig kjent (K)

GRØNNBÅNDET ROTFLY

STAUROPHORA CELSIA Linnaeus, 1761

Utbredelse globalt:

Det grønnbandede rotflyet er funnet fra de østlige delene av Russland gjennom Kina, Mongolia, Sentral-Asia og Ural til europeisk del av Russland og Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til Alpene sydgrense, den nordlige delen av det tidligere Jugoslavia og Ungarn. Arten er relativt vanlig i de nordlige og østlige delene av Danmark. Nattflyet er vanligst i den sørlige delen av Sverige, men her er den også funnet sporadisk videre nordover langs Østersjøen. Det grønnbandede rotflyet har opptrådt som en ekspansjonssart i Finland, hvor den bredte seg fra midten av 1930-tallet og nå skal være relativt vanlig i den sørlige halvdel av landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet skal i følge Peder Skou ikke være sjeldent på Sørlandet og Østlandet, men arten kan allikevel variere noe i hyppighet. Den er funnet nord til Otta i Oppland og er videre også tatt ved Sandnes i Rogaland (Skou 1991, Leparb's database). Det grønnbandede rotflyet har sannsynligvis vært i kraftig tilbakegang her i landet gjennom de siste tiåra.

Biotop:

Det grønnbandede rotflyet kan finnes i skogsområder, overveiende da med fattig eller sandholdig jordbunn (Skou 1991). Her i Østfold er arten forøvrig også funnet ved kulturmark, på enger, i hager og også tilfeldig ved andre biotopstyper.

Næringsplante:

Larven lever på røttene av forskjellige gressarter, slik som f. eks. bergørkvein, finnskjegg og gulaks (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensættet	25.8.1997	1	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Aremark	Tjøstøl-Metartjenn	16.9.1996	1	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Fredrikstad	Onsøy stasjon	22.9.1983	1	Leg: Harald Frantzen
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	11.9.1958	1	Leg: Karl Fredrik Lühr (VMT)
Halden	Remmen	August 1983	20+	Leg: Bioavdeling Halden Lærerhøgskole
Hobøl	Knappstad-Kirkerud	August 1975	1	Leg: Mariann Thoresen
Moss	Jeløya	30.8.1908	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Alby	August 1968	200+	Leg: Eivind Sørnes o. a.
Moss	Moss	Sommeren 1900	3	Leg: Andreas Schneider, Emil Barca
Råde	Grimstad	2.9.1995	25+	Leg: Eivind Sørnes, Per Tangen
Sarpsborg	Sarpsborg	21.9.1920	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Sarpsborg	Skjebergdal	25.9.1992	1	Leg: Thor Jan Olsen
Spydeberg	Haugland	17.9.1977	1	Leg: Bente Krey
Trøgstad	Båstad-Fjell	18.9.1989	1	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Det grønnbandede rotflyet er angitt for Smaalenene allerede i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), men det finnes ikke lenger eksisterende eksemplarer som kan bekrefte disse registre-

ringene fra forrige århundre (ZMO, Leparb's database). Det eldste eksemplaret fra Østfold finner vi i samlingene på Zoologisk Museum i Oslo, og dette er i følge etiketten tatt av en ukjent samler ved Fredrikstad sommeren 1900. Dette spesielle årstallet har også gått igjen i forbindelse med andre arter, og mye taler for at det er Andreas Schneider som har samlet disse eksemplarene ved Moss (se innledning). Emil Barca forteller også at han fant dette nattflyet på Jeløya i Moss kommune (Barca 1910), og eksemplaret som bekrefter denne litterære omtalen finner vi også ved museet i Oslo. Her står det forøvrig også to andre eksemplarer som er tatt av Barca i vårt fylke, da ved Moss og i Sarpsborg.

Det grønnbåndede rotflyet har tydeligvis vært tallrikt mange steder i Østfold, og ved Alby på Jeløya hadde arten solide og tallrike populasjoner fra 1968 til 1970. Det vakre nattflyet ble da sett i mengder gjennom seinsommer og høst, og mange av disse eksemplarene ble tilfeldig funnet under utelamper ved bebyggelsen her ute (Eivind Sørnes, pers. med.). Dette konstateres også i en nylig utkommet artikkel som omhandler utbredelse og tallrikhet hos endel sommerfuglarter på Søndre Jeløy, og konklusjonen her går på at det grønnbåndede rotflyet må ha hatt en sterk tilbakegang på øya siden den ikke er funnet her i nyere tid. Arten må rett og slett ha forsvunnet helt fra den søndre delen av Jeløya, for her har det blitt gjennomført regelmessige lysregistreringer siden sommeren 1996 (Eriksen 1997). Det samme forholdet kjennes forøvrig også fra Halden kommune, hvor det for endel år siden ble funnet mange eksemplarer i nærområdet til lærerhøgskolen ved Remmen. Disse individene hadde bioavdelingen samlet rett utenfor skolens vegger gjennom første halvdel av 1980-tallet, og dette ved hjelp av ei lita felle som var basert på meget svakt lys. Jeg fant aldri det grønnbåndede rotflyet ved denne lokaliteten da jeg gjennomførte systematiske registreringer her noen år seinere, så arten hadde tydeligvis forsvunnet helt fra Remmen i løpet av de få åra som lå i mellom disse to registreringsperiodene. Jeg har da heller aldri funnet det grønne rotflyet i andre deler av Halden kommune siden jeg startet mine entomologiske undersøkelser her på slutten av 1980-tallet, så dersom dette området rundt sentrum av byen har hatt en bestand så er denne nå forsvunnet.

Her i Østfold kjenner vi nå bare en lokalitet hvor det grønnbåndede rotflyet fremdeles opptrer nogenlunde regelmessig og således også ser ut til å ha reproduserende bestander av en viss størrelse, og dette finner vi i et landbruks- og boligområde ved Grimstad i Råde kommune. Her har rotflyet blitt funnet årvisst siden igangsettelsen av regelmessig lysfangst sommeren 1995, men arten har allikevel kun kommet fåtallig til lyskilden og det har aldri blitt funnet mer enn et titalls individer gjennom en sesong (Eivind Sørnes, pers. med.).

Utover dette er det også funnet to eksemplarer i Aremark kommune de siste åra, og siden disse er tatt gjennom to forskjellige sesonger kan dette tyde på at arten muligens har en lokal og fåtallig bestand i området. Utover disse omtalte registreringene foreligger det kun to tilfeldige enkeltfunn av nyere dato, og disse har blitt tatt i kommunene Sarpsborg og Trøgstad.

Trusler:

Opphør av beite og sprøyting av landbruksarealer?

Noe må ha bidratt til at dette nattflyet nå har forsvunnet fra nesten hele fylket, samtidig som den heller ikke opptrer tallrikt ved de få gjenværende biotopene. Det grønnbåndede rotflyet var tidligere relativt vanlig i tilknytning til større jordbruksarealer, og det er derfor nærliggende å tro at årsakene til artens tilbakegang vil være knyttet til kraftige omleggingen innen landbruket, noe som også har skjedd de siste tiåra.

For det første har gressenger og blomsterenger nesten helt forsvunnet gjennom store deler av fylket, noe som da også har ført til at landskapet har blitt mer ensartet. Disse tidligere engområdene ble vanligvis erstattet med åkre, bebyggelse eller plantegranskog, og alle som kan tenke litt lenger enn bare økonomi og velferd vil sikkert forstå at mangfoldet ikke kan trives på samme måte ved disse nyskapte og sterile biotopene.

Som en faktor nummer to må også nevnes den omfattende bruken av giftstoffer som har pågått innenfor landbruket de siste førti åra, noe som sannsynligvis er den direkte årsaken til at det grønnbåndede rotflyet har hatt en massiv tilbakegang i denne perioden. Nattflyets næringsplanter, som ofte er knyttet til beitemark og åkerlandskap, har blitt sett på som forringende for landbruksproduksjonen. Disse er da effektivt fjernet som ugress, og ofte da ved en overdreven bruk av giftstoffer. Dette forklarer vel også hvorfor arten fremdeles finnes ved Grimstad i Råde, hvor vi da befinner oss i område hvor det arbeides med giftfri og biologisk dyrking av grønnsaker og jordbær og hvor disse markene vanligvis ikke blir sprøytet på samme måte som de andre landbruksarealene.

Forvaltningsoppgave:

Dette blir ikke lett, finnes det egentlig noe håp om å berge bestandene av det grønnbåndede rotflyet?

De ansvarlige myndighetene i Østfold må i alle fall overvåke og sikre bestandene i Aremark kommune, hvor lokalitetene da befinner seg i et område som allerede er satt under spesiell skjøtsel og hvor de økonomiske og næringspregede kreftene ennå ikke har funnet det interessant å ta kvelertak på området.

ØSTFOLDSTATUS: Direkte truet (E)

DUNKJEVLEFLY

NONAGRIA TYPHAE Thunberg, 1784

Utbredelse globalt:

Dunkjevleflyet er funnet fra Sentral-Asia gjennom den nordlige delen av Afghanistan, Nord-Irak og Libanon til europeisk Russland, Vest-Europa og Marokko i Nord-Afrika. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten er utbredt, men allikevel ofte fåtallig i Danmark, mens den er lokalt vanlig i de sørlige delene av Sverige og videre herfra langs kysten opp til Bottenvika. I Finland er nattflyet også lokalt vanlig i den sørlige halvdel av landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Arten kan være lokalt vanlig langs kysten av Sørlandet og Østlandet, og på Østlandet er den også funnet inn til de sørlige delene av Hedmark fylke (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Dunkjevleflyet kan finnes ved sjøer og elver, på myrer og ved andre fuktige steder (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever i stengelen på bred og smal dunkjevle (Skou 1991).

Lokaliteter:

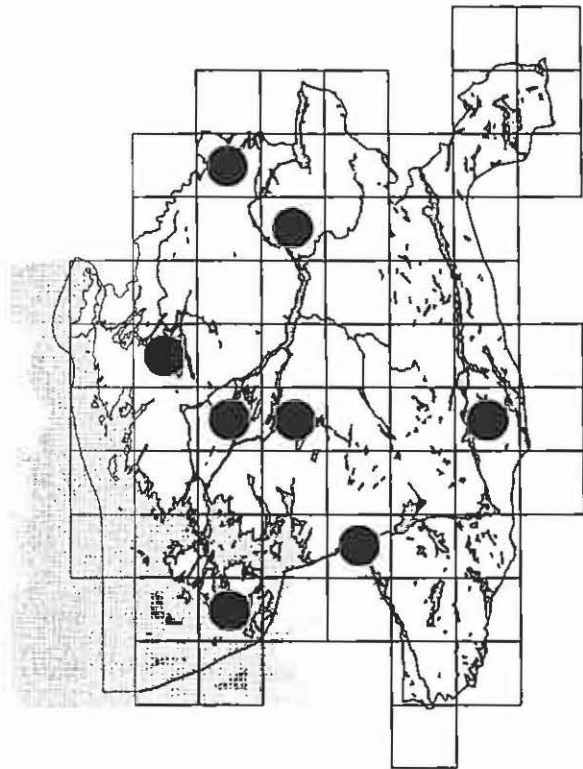
Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensættet	18.8.1997	1	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Askim	Ilen	30.8.1997	2	Leg: Steinar Pedersen
Halden	Fredriksten	13.9.1988	2	Leg: Per Tangen
Hobøl	Knappstad-Ton	9.9.1998	1	Leg: Morten Pedersen
Hvaler	Asmaløya-Huser	25.8.1990	1	Leg: Rune Christensen
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	9.9.1998	1	Leg: Per Tangen
Råde	Grimstad	26.8.1996	3	Leg: Eivind Sørnes
Sarpsborg	Borregård	24.8.1985	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Tune-Råkil	21.7.1987	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Dunkjevleflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1985, da Thor Jan Olsen tok den ved Borregård i Sarpsborg kommune (Olsen 1990).

Etter denne første noteringen i Sarpsborg har dunkjevleflyet også blitt funnet flere steder i Østfold, og arten kjennes nå fra spredte lokaliteter rundt om i fylket. Ut fra de mange enkeltstående registreringene kan se ut til at arten vandrer noe bort fra sine opprinnelige leveområder, et faktum som synliggjøres ved at ofte blir tatt på lokaliteter hvor det ikke finnes dunkjevle i umiddelbar nærhet. Denne adferden nevnes forøvrig også av Peder Skou (1991), som da forteller om lignende erfaringer med dunkjevleflyet i våre naboland.

De to registreringene fra Hobøl og Askim i Indre Østfold er sannsynligvis et resultat av denne trangen til å streife, siden begge lokalitetene er små boligområder uten nærliggende bestander av aktuelle næringsplanter. Boligfeltene ligger dessuten i et landskap som er preget av barskog og korndyrking, så her må en nødvendigvis et stykke unna for å kunne finne dunkjevleflyets reproduserende bestander. Sannsynligvis kommer arten fra noen av de sumpete vikene og bekkene som vi finner opptil sjøer og elver noen kilometer unna registreringspunktene, og hvor næringsplanten da har relativt stabile bestander. Den siste registreringen fra de indre delene av fylket ble nylig gjort i forbindelse med en større kartlegging av området ved Bøensættet i Aremark, og denne ble forøvrig gjennomført av fagentomologer knyttet til Norsk Institutt for Skogforskning i Ås. Her ligger det er liten innsjø like ved, og ved denne finnes det sannsynligvis bestander av dunkjevle. Dette åpner da mulighetene for at nattflyet også kan ha lokale bestander langs det nærliggende Halden-vassdraget, som forøvrig strekker seg fra Halden i sør til Rødnesjøen i nord. Sannsynligvis finnes dunkjevleflyet også ved andre næringsrike sjøer i dette området, slik som f. eks.

ved Gjølssjøen like utenfor Ørje, hvor vi har gode bestander av dunkjevle.

Dette spesielle nattflyet ser forøvrig ut til å opptre fåtallig ved lyslokking, da selv om lyset brukes aktivt tett opptil kjernelokaliteter med gode bestander av dunkjevle, noe som også vises ved at den ofte tas fåtallig og årlig på slike biotoper. Det ser forøvrig ikke ut til at dunkjevleflyet lar seg lokke av sukker.

Trusler:

Oppdyrking, drenering og andre inngrep som fører til tørrlegging og ødeleggelse av fuktige områder med gode bestander av dunkjevle.

Forvaltningsoppgave:

Fortsette kartleggingsarbeidet rundt om i fylket, og dessuten sikre noen av de aktuelle våtmarksbiotopene med gode bestander av dunkjevle.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

RØDT HEIFLY

ANARTA MYRTILLI Linnaeus, 1761

Utbredelse globalt:

Det røde heiflyet er kjent fra alle land i Europa med unntak av landene på Balkan og på Island, og den er videre funnet i europeisk Russland til Ural og Ukraina. Arten er ofte spredt og lokal i sin opptreden, men allikevel er den funnet gjennom det meste av våre naboland Danmark, Sverige og Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er funnet lokalt fra Syd-Norge og videre nordover til Alta i Finnmark. Den er vanligst i den sørligste delen av utbredelsesområdet (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Det røde heiflyet finnes først og fremst i hedelignende områder med glissen barskog og mye røsslyng som undervegetasjon, men arten kan også finnes i andre typer av lys skog (Skou 1991).

Næringsplante:

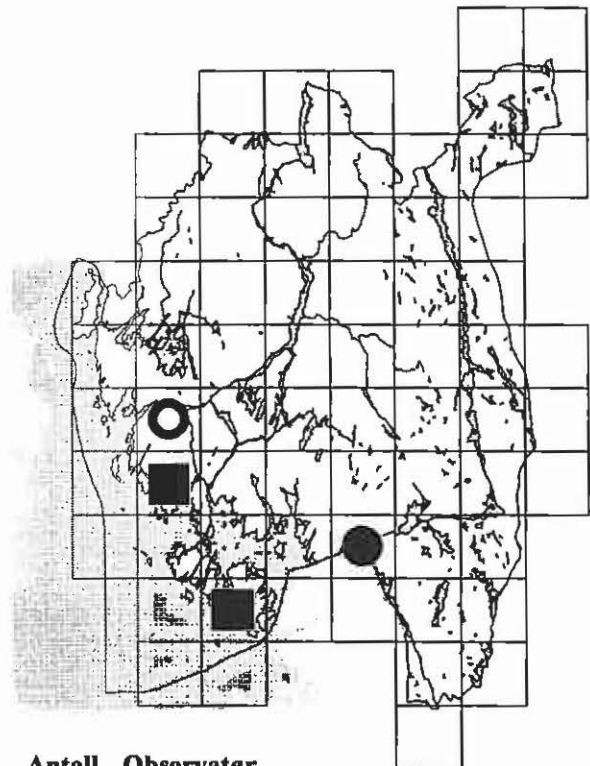
Larven lever på røsslyng (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Hanke	Juni 1994	1	Leg: Lars Ove Hansen
Fredrikstad	Onsøy-Øyenkilen	31.7.1968	1	Leg: Gunnar Johan Wiig
Halden	Ystehede-Kjellvik	3.7.1992	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	18.8.1992	5+	Leg: Rune Christensen o. a.
Hvaler	Kjerkøy-Bølingshamn	17.-22.5.1902	3	Leg: Embrik Strand (ZMO)
Hvaler	Kjerkøy-Skjærhollen	20.7.1992	1	Leg: Anne Lene Thorsdatter O. Aase
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	15.5.1993	1	Leg: Per Tangen
Råde	Tomb	Juli 1973	1	Leg: Sverre Rosenlund Kobro (NISK)

Kommentar:

Det røde heiflyet er angitt for Smaalenene i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), men det har ikke latt seg gjøre å spore opp eksemplarer fra tiden før denne fortegnelsen ble utgitt. Arten ble videre også funnet av Embrik Strand på Kjerkøy i Hvaler kommune våren 1902 (Strand 1904), mens Emil Barca ikke har vært i kontakt med nattflyet gjennom sin lange registreringsperiode fra 1908 til 1922 (Barca 1923). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi kun tre eksemplarer fra vårt fylke, alle disse er tatt av Strand på Hvalerøyene. Det røde heiflyet ser ikke ut til å være noen vanlig art her i Østfold, selv om den kjennes fra en vid utbredelse på landsbasis. Det eneste området i fylket hvor vi kjenner en nogenlunde regelmessig bestand er ved de glisne og lyngrike heiene i Hvaler kommune, og her er det røde heiflyet funnet relativt regelmessig gjennom mange år. Artens beskjedne størrelse og dagaktive adferd gjør den til et relativt vanskelig registreringsobjekt for oss entomologer, men den er kjent for å søke næring på forskjellige storvokste blomster. Eksemplaret fra Halden kommune

ble således fanget under ivrig næringssøk ved blomsterkronene på knoppurt.

Ved å være oppmerksom på slike forhold burde det kanskje være mulig å finne flere individer av denne sjeldne arten gjennom varme og solrike sommerdager. Det røde heiflyet skal visstnok også kunne komme til lyslokking på de rette lokalitetene dersom de klimatiske forholdene fører til at det blir tilstrekkelig mørkt gjennom de vanligvis så lyse forsommerne (Skou 1991).

Trusler:

Hyttebygging, camping, tråkk og slitasje og annet som reduserer eller ødelegger artens kjente leveområder.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene på Hvaler og ved Kjellvik i Halden mot de trusler som er nevnt ovenfor, siden dette også er områder som har bestander av andre sjeldne sommerfugler.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

SVART HEIFLY

ANARTA CORDIGERA Thunberg, 1788

Utbredelse globalt:

Det svarte heiflyet er kjent fra Ural, den sentrale del av det europeiske Russland og videre derfra til Vest-Europa. I Europa er den funnet fra de nordlige delene av Fennoskandia til Nord-Spania, Alpene, Slovenia og den sørlige delen av Polen, og den kjennes også fra Hvite-Russland. Arten er sjelden og lokal i den nordlige delen av Danmark. Den er funnet i hele Sverige, og her er den mest tallrik i de vestlige og nordlige delene av landet. Også i Finland er funnet over det meste av landet, men her er den vanligst i de sørlige delene (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er funnet lokalt fra Syd-Norge til Øst-Finnmark, og den er mest vanlig nordpå (Skou 1991).

Biotop:

Her i Østfold er det svarte heiflyet foreløpig bare kjent fra gamle og delvis gjengrodde myrer.

Næringsplante:

Larven lever på blokkebær og melbær (Skou 1991).

Lokaliteter:

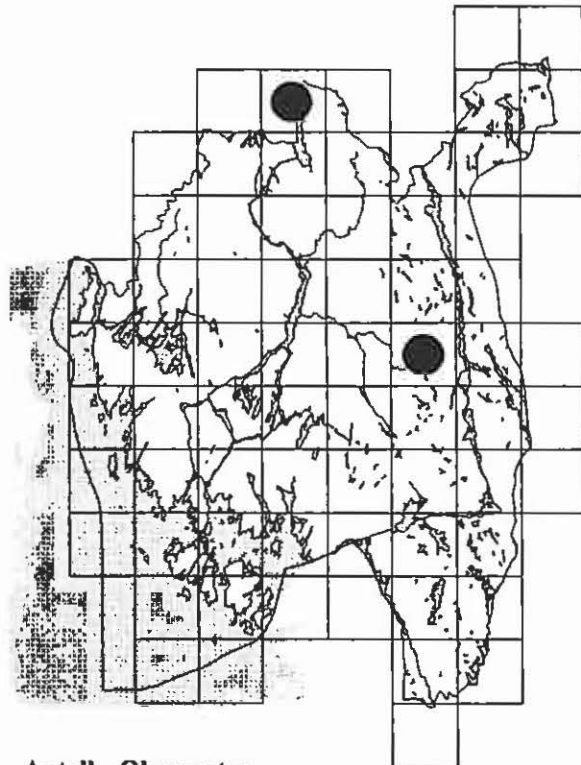
Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Rakkestad	Skjølja	6.6.1989	1	Leg: Per Tangen
Trøgstad	Båstad-Langtjern	17.5.1990	1	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Det svarte heiflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1989, da det ble tatt et eksemplar på ei lita myr ved Skjølja i Rakkestad kommune (Skou 1991, Tangen 1991). Året etter ble det funnet et nytt individ på en annen og tilsvarende lokalitetstype ved Langtjern i Trøgstad kommune.

Arten bør også kunne finnes ved flere myrer i de indre delene av fylket og en bør da lete på lokaliteter hvor vi kjenner bestander av dagsommerfuglen *Oeneis jutta*, siden denne ofte har forekomster ved tilsvarende biotoper og videre også ble funnet sammen med det svarte heiflyet i Trøgstad. Disse to artene har også delvis samme adferd, i det de begge er solskinnsavhengige og dagaktive, og det ser videre ut til at begge foretrekker å hvile på gamle og fortrinnsvis døde furutrær. Antagelig er tilstedeværelsen av slike trær en forutsetning for at disse artene skal trives på de åpne og myrpregede biotopene.

Det svarte heiflyet er en meget raskt art som det nesten er umulig å følge med øynene inne på de varme myrene, og en oppdager ofte arten i det den bremser farten for å sette seg i hvile på de tørre trestammene. Utfordringen her ligger i å skremme opp arten samtidig som en må fange den i lufta, og da før den rekker å sette opp farten. Slag rett på trestammene er vanligvis ikke noen god løsning, siden dette lille nattflyet ofte har en tendens til å smette ut på sidene av håven før en da rekker å sikre seg individet.

Trusler:

Drenering og tørrlegging av myrområder for torvuttak, oppdyrking og barskogsplanting.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene ved de to aktuelle myrene og dette bør gjøres raskt, da de allerede er påvirket av menneskelig aktivitet og derved står i fare for å bli tørrlagt helt og således gro til med barskog. Begge disse lokalitetene har dessuten bestander av andre sjeldne sommerfugler.

ØSTFOLDSTATUS: Sårbar (V)

TOFARGEFLY

HECATERA BICOLORATA Hufnagel, 1766

Utbredelse globalt:

Tofargeflyet er funnet fra de østlige delene av Sibir gjennom Mongolia, Iran, Kaukasus, Lille-Asia og Ural til Vest-Europa og Nord-Afrika. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten er funnet over det meste av Danmark og Sverige, og her opptrer den ofte fåtallig og lokalt, mens den har en mer sydlig utbredelse og er sjelden i Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt vanlig på Sørlandet og på Østlandet, og arten kjennes også fra et par lokaliteter på Vestlandet (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Tofargeflyet foretrekker åpne eller halvåpne og blomsterrike steder, og da ofte ved varme og halvtørre lokaliteter (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige arter innen kurvblomstfamilien, slik som f. eks. svever, haukeskjegg og beiskeblom (Skou 1991).

Lokaliteter:

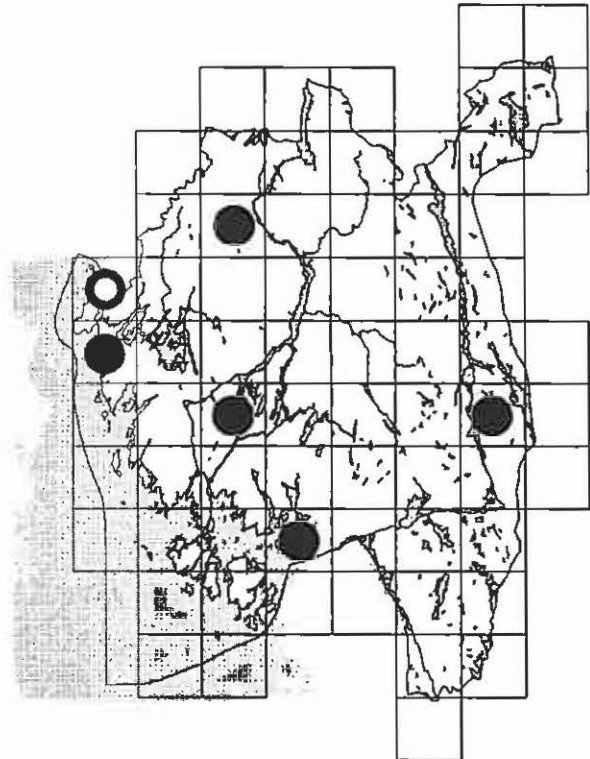
Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensåret	26.5.1997	2	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Askim	Kykkelsrud	6.6.1997	10+	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Kubberød	20.7.1996	1	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	16.6.1953	1	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Sarpsborg	Skjeberg-Grimsey	20.5.1992	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Tune-Råkil	20.7.1987	10+	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Tofargeflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1953, da Grude-Nielsen tok et eksemplar på Jeløya i Moss kommune (ZMO). Dette er allikevel ikke angitt i Magne Opheims katalog over norske sommerfugler utbredelse fra 1962. Således ble arten igjen publisert som ny for fylket nesten 25 år etter denne førsteregistreringen, da den ble funnet ved Tune i Sarpsborg kommune (Olsen 1990).

Tofargeflyet er så langt kun funnet ved et fåtall forskjellige lokaliteter her hos oss, og arten ser ut til å opptre meget lokalt der den finnes. Vi kan foreløpig kun vise til to leveområder hvor det er registrert såpass mange eksemplarer at dette kan defineres som en nogenlunde stabil bestand. Denne forholdsvis uanselige arten ser ut til å foretrekke de indre områdene her i Østfold, og således er den kun funnet fåtallig på den kystnære Jeløya og aldri tatt på Hvalerøyene (Fjellstad 1996). Tofargeflyet kjennes først og fremst fra blomsterrike og tørre engområder, selv om den sporadisk også blir funnet i litt andre omgivelser. Ved Tune i Sarpsborg opptrer arten regelmessig i et gammelt boligområde hvor den kommer til ei lysfelle inne i en hage, men mye taler vel for at denne bestanden har sitt hovedfeste ved et nærliggende engområde.

Såvidt meg bekjent er tofargeflyet kun tatt på lyslokking her i fylket, og den ser videre ut til å ha sin aktive flyvetid relativt tidlig på kvelden. Et titalls tilfeldige registreringer med mobilt fangstutstyr på blomsterengene ved Kykkelsrud

kraftverk gav sist sommer noen få eksemplarer av denne sjeldne arten, og disse kom alltid til lyset like etter at dette var tent. Tofargeflyet ser også ut til å ha ganske lang flyvetid ved lokaliteten i Indre Østfold, siden det gjennom de to siste sesongene har det vært godt over en måned mellom første og siste eksemplar.

Trusler:

Boligbygging, golfbaner, oppdyrking, granplanting og annet som negativt påvirker blomsterrike engområder eller andre kjente leveområder.

Forvaltningsoppgave:

Sikre engområdene ved Kykkelsrud i Askim og på Søndre Jeløy mot de negative påvirkninger som er nevnt ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

HVITFLEKKET NELLIKFLY

HADENA CONFUSA Hufnagel, 1766

Utbredelse globalt:

Det hvitflekkele nellikflyet er funnet fra Mongolia gjennom Sentral-Asia, Kaukasus, Lille-Asia, Ural og europeisk Russland til Vest-Europa, Marokko, Algerie og Tunisia. Her i Europa kjennes den fra de nordlige delene av Fennoskandia og videre sørover til Middelhavsområdet. Arten er utbredt i Danmark, men den er utpreget lokal og ikke vanlig innenfor dette utbredelsesområdet. Nattflyet er funnet lokalt gjennom hele den sørlige delen av Sverige og videre herfra langs østkysten opp til Bottenvika, og arten er også forholdsvis vanlig i den sørlige delen av Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt vanlig i Sør-Norge, og den er funnet opp til Kongsvoll i Sør-Trøndelag og til de indre delene av Sogn og Fjordane. Dessuten er arten også funnet en gang i den ytre delen av Troms fylke (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Det hvitflekkele nellikflyet kan finnes ved forskjellige typer av åpne og blomsterrike biotoper, og ofte da på halv-tørr jordbunn (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på smeller og tjæreblom (Skou 1991).

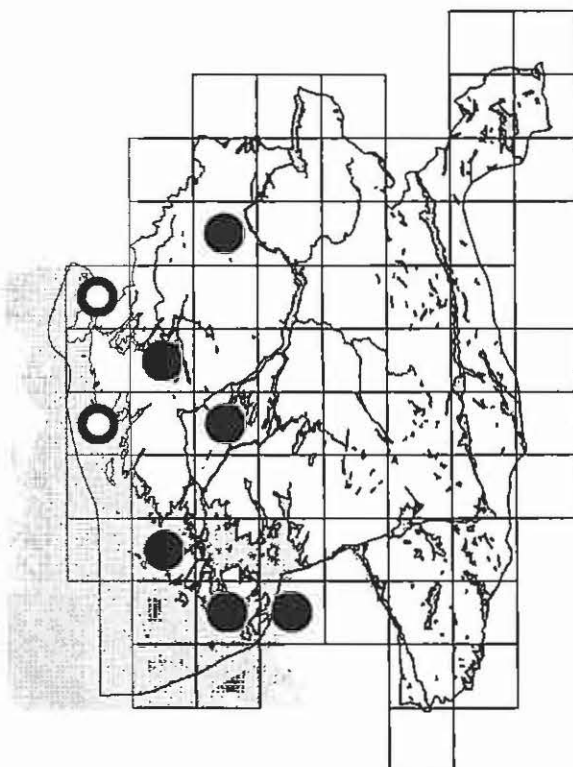
Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Kykkelsrud	11.6.1998	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	Juli 1995	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad (ZMO)
Hvaler	Nordre Sandøy	20.5.1990	1	Leg: Anne Lene Thorsdatter O. Aase
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	9.6.1990	1	Leg: Rune Christensen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	9.6.1953	4	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Rygge	Sildebogen	17.6.1978	1	Leg: Leif Aarvik
Råde	Grimstad	30.6.1996	2	Leg: Eivind Sørnes

Kommentar:

Det hvitflekkele nellikflyet er angitt fra Smaalenene allerede i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Emil Barca fant allikevel aldri denne arten i løpet av sin forholdsvis intense registreringsperiode her i fylket, da fra 1908 til 1922 (Barca 1923). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi heller ikke noe materiale fra perioden frem til Barca forlot fylket i 1922, og her står det kun fire eksemplarer som Martin Grude-Nielsen har funnet rundt sin bopel ved Refsneskrona på 1950-tallet.

Det hvitflekkele nellikflyet er meget sjeldent i Østfold og er i nyere tid kun funnet enkeltvis eller fåtallig ved et begrenset antall lokaliteter. Dersom vi i det hele tatt skal kunne vise til noe som ligner på stabile bestander må dette

være på de blomsterrike engområdene i Hvaler kommune, hvor det tross alt har blitt funnet noen få eksemplarer gjennom de siste åra. Kanskje er det heller ikke så lett å lokke nellikflyet til lys, siden den gjerne flyr litt tidlig på kvelden og også i periode hvor de lyse forsommernettene ofte gjør det vanskelig å få full effekt ut av lyslokkingen. Det hvitflekkele nellikflyet ble forøvrig funnet tallrikt på lyslokking gjennom varme og skyete juninetter ved Fagernes i Valdres, og således burde vi også hatt flere registreringer her i fylket hvis det virkelig fantes gode bestander. Dette betyr antagelig at nellikflyet nå har de beste bestandene ved beitemarker i den nordlige delen av Østlandsområdet, da fordi det her finnes mange flere blomsterrike enger og beiteområder. I disse områdene har innlandsklimaet og høyden over havet ført til at bøndene tradisjonelt har måttet prioritere buskapsdrift fremfor dyrking av korn. Med utgangspunkt i disse fakta må vi nok også regne med at det hvitflekkele nellikflyet var mye vanligere i Østfold for endel år siden, da i tider hvor beitemark og engområder var en mer dominerende del av landskapet.

Trusler:

Boligbygging, barskogsplanting, oppdyrking, veiprosjekter og annet som skader artens habitater.

Forvaltningsoppgave:

Sikre noen av de gjenværende eng- og beiteområdene her i fylket, da f. eks. på øyene i Hvaler kommune og ved Kykkelsrud i Askim. Beitepresset bør allikevel ikke være for hardt på de angjeldende biotopene, slik som det nå på den snauspiste Akerøya.

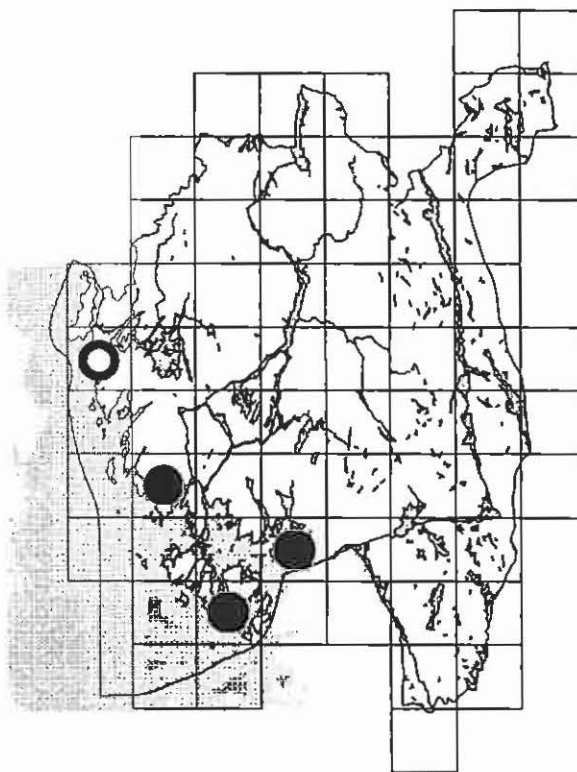
ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

SKIFERNELLIKFLY

HADENA CAESIA D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Skifernellikflyet kjennes kun fra Kaukasusområdet, Tyrkia og Europa, og her i Europa er arten funnet i to adskilte områder. Mot nord kjennes den fra Storbritannia og Skandinavia, og mot sør er den funnet i Spania, Pyreneene, Alpene, fjellene i midtre del av Italia og på Balkan. Arten har så langt ikke blitt funnet i Danmark. Den er hovedsaklig funnet langs vestkysten av Sverige, og her kjennes den ved lokalt tallrike bestander fra Skåne til Bohuslän. I Finland er det foreløpig funnet to eksemplarer, og begge disse er tatt ved sydkysten (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt og ikke vanlig her i landet. Arten er funnet langs kysten fra Vest-Agder til svenskegrensen, videre gjennom Oppland til lokaliteter i fjellet fra Hordaland til indre Sør-Trøndelag. Den skal også være funnet ved Sandnessjøen i Nordland (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Skifernellikflyet trives best på steinete og blomsterrike steder ved kysten. I Norge finnes arten dessuten på steile og varme klippeskråninger i fjellet, hvor den om dagen da gjerne sitter og hviler på bergvegger (Opheim 1969, Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på strandsmelle (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Mærrapanna	17.8.1998	1	Leg: Eivind Sørnes
Hvaler	Asmaløya-Huser	18.8.1992	2	Leg: Ove Sørlibråten, Bjørn M. Fjellstad
Rygge	Årvoll (Lindbächs gartneri)	30.8.1965	1	Leg: Gudmund Taksdal (NISK)
Sarpsborg	Skjeberg-Grimstøy	6.8.1991	4	Leg: Thor Jan Olsen & Per Tangen

Kommentar:

Skifernellikflyet er ikke oppgitt fra Østfold fylke i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse fra 1962. Den ble således funnet for første gang i fylket sommeren 1965, da Gudmund Taksdal tok den ved Lindbäcks gartneri i Rygge kommune. Denne registreringen ble forøvrig gjort i forbindelse med en entomologisk undersøkelse for Landbrukshøyskolen i Ås (Leparb's database, Leif Aarvik, pers. med.).

Skifernellikflyet er en meget sjelden art i Østfold og den har også en svært begrenset utbredelse i våre naboland. Her hos oss kjenner vi den kun fra et fåtall kystnære lokaliteter, og så langt er det tilsammen kun funnet åtte eksemplarer. Muligens styres denne fåtalligheten via litt tilfeldige og utenforliggende forhold, siden halvparten av de kjente eksemplarene ble tatt gjennom en og samme natt. Disse fire individene fra Grimsøy ble funnet både ved lys og sukkerlokkning denne natten, og denne lokaliteten kan muligens huse vår mest stabile og tallrike bestand. Biotopen her er forøvrig preget av kystnære fjellpartier, da ikledd glissen furuskog og med gode bestander av strandsmelle. Denne aktuelle næringsplanten burde forøvrig ikke være noen begrensende faktor i forhold til fylkesmessig utbredelse, i det den er relativt godt utbredt og ganske vanlig mange steder i fylket. Lokaliteten ved Grimsøy ligner forsåvidt på de to andre biotopene hvor skifernellikflyet har blitt funnet nå på 1990-tallet, og det er ikke usannsynlig at denne sjeldne sommerfuglen også kan ha flere lokale bestander på tilsvarende kystområder i Østfold.

Trusler:

Hyttebygging, fritidsslitasje og annen ødeleggelse av kystnære biotoper.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestandene på Grimsøy og ved Mærrapanna mot de trusler som er nevnt ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Sårbar (V)

PUNKTGRASFLY

MYTHIMNA OBSOLETA Hubner, 1803

Utbredelse globalt:

Punktgrasflyet er funnet fra det sentrale Kina og Tibet gjennom Sentral-Asia, Kaukasus, Lille-Asia og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til Pyreneene, Italia, det tidligere Jugoslavia og Bulgaria. Arten er utbredt i Danmark, men her opptrer den ofte fåtallig på lokalitetene. Den er lokalt vanlig i Sverige opp til Uppland, men sjelden herfra og videre nordover langs Bottenvika til Norrbotten. Nattflyet er også funnet i den sørlige halvdel av Finland, hvor den er lokalt kan være vanlig langs kysten, men i innlandet er den vanligvis meget sjelden (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er funnet spredt og lokalt langs kysten fra Vest-Agder til svenskegrensa. Den er videre også funnet inne i landet, da ved Gjøvik i Oppland (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

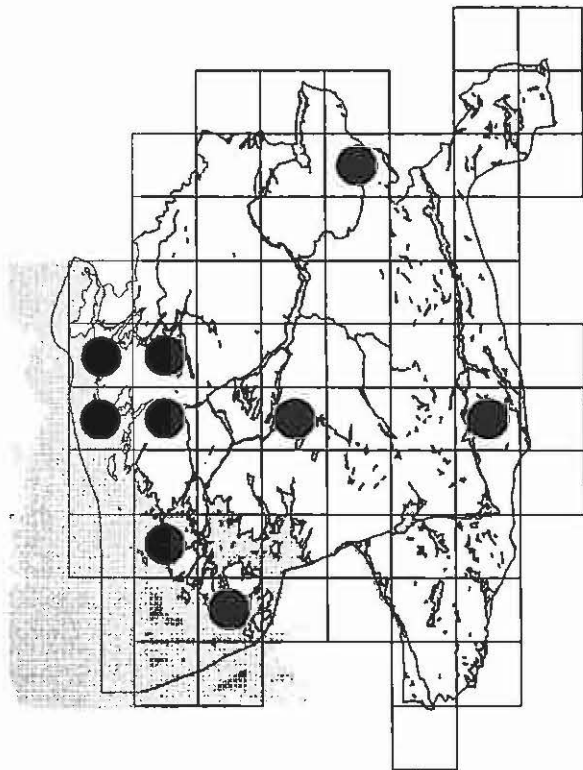
Punktgrasflyet er funnet ved kystnære områder og på myrer, ved sjøer og elver, og arten kjennes også fra endel andre lignende biotopstyper (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på takrør (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensåttret	7.7.1997	1	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Fredrikstad	Onsøy-Kjære	20.5.1993	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	17.7.1993	10+	Leg: Rune Christensen, Per Tangen o. a.
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	25.7.1996	1	Leg: Claus Christiansen

Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	26.6.1995	1	Leg: Ove Sørlibråten
Moss	Jeløya-Alby	10.8.1996	2	Leg: Per Tangen, Claus Christiansen
Moss	Jeløya-Kubberød	28.6.1996	1	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Rygge	Rossnesbukta	13.7.1995	1	Leg: Per Tangen
Rygge	Sildebogen	25.6.1996	1	Leg: Leif Aarvik
Råde	Grimstad	17.6.1996	4	Leg: Eivind Sørnes
Råde	Åven	24.6.1997	1	Leg: Rune Christensen
Sarpsborg	Borregård	5.7.1983	1	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Kurland	13.6.1997	2	Leg: Egil Michaelsen
Trøgstad	Hemnessjøen-Krageviken	19.6.1984	2	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Punktgrasflyet er ikke nevnt fra Østfold fylke i noe av det materialet som er tilgjengelig fra perioden før 1923 (Schøyen 1893, Barca 1910-1923, osv.). Magne Opheim oppgir at nattflyet skal være funnet i fylket via sin katalog over norske sommerfuglers utbredelse fra 1962, men vi finner allikevel ikke et eneste eksemplar som kan bekrefte denne angivelsen (ZMO, Leparb's database).

Punktgrasflyet er nå funnet lokalt og enkeltvis i Østfold, og majoriteten av våre registreringer stammer fra svært kystnære lokaliteter. Det er bare ved Huser på Asmaløya at det ser ut til at arten blir funnet i et visst antall fra en nogenlunde stabil bestand, men dette skyldes nok også den systematiske innsatsen som mange entomologer har lagt i kartleggingen av denne lokaliteten. Dette spesialiserte nattflyet hatt også hatt en god og reproduserende bestand ved Grimstad i Råde, men her har den aktuelle biotopen blitt fjernet til fordel for landbruksmessige næringsinteresser. Dette har således ført til at punktgrasflyet ikke har blitt funnet her gjennom de to siste sesongene og sannsynligvis nå har forsvunnet fra lokaliteten (Eivind Sørnes, pers. med.).

Punktgrasflyet kjennes også fra to enkeltregistreringer som er gjort i Indre Østfold, og funn ved næringsrike sjøer i kommunene Aremark og Trøgstad kan kanskje tyde på at arten har lokale bestander flere steder i disse delene av fylket. Et aktuelt område for dette vil da være Halden-vassdraget, som strekker seg fra Halden i sør til Rødnessjøen og Hemnessjøen i nord, og i tillegg kan det også finnes populasjoner ved enkelte næringsrike tårersjøer i tilknytning til dette store innsjøkomplekset.

Trusler:

Denne arten, som for såvidt er funnet spredt og lokalt mange steder i Østfold, er tatt med på lista fordi artens lokaliteter til stadighet blir utsatt for forandringer og ødeleggelse styrt av menneskelige interesser. Bekker blir lagt i rør, sumpområder blir tørrlagt for oppdyrking og til slutt blir også mer vanlige arter sjeldne når de i stadig større grad blir isolert innenfor sitt opprinnelige utbredelsesområde.

Forvaltningsoppgave:

Først og fremst sikre de kystnære bestandene som foreløpig virker mest utsatt i forhold til endringer i landskapet. Dessuten fortsette det entomologiske kartleggingsarbeidet med fokus på eventuelle bestander ved de dårlig undersøkte biotopene langs elver og innsjøer i Indre Østfold.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

BRUNBÅNDET SELJEFLY

ORTHOSIA OPIMA Hubner, 1809

Utbredelse globalt:

Det brunbåndede seljeflyet er funnet fra Mongolia gjennom Sentral-Asia og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til den østlige delen av Frankrike, Alpene sydgrense, nordlige del av det tidligere Jugoslavia og Bulgaria. Arten er lokalt vanlig i Danmark og i de sørlige halvdelene av Sverige og Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet kan være lokalt vanlig og er funnet i et bredt belte langs kysten av Sør-Norge, da fra Rogaland til Oppland og Hedmark (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Det brunbåndede seljeflyet kjennes fra mange forskjellige biotopstyper med trær eller busker (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige løvtrær. I Norden foretrekker den vanligvis forskjellige arter innenfor pilefamilien, men arten kan muligens også leve på bjørk (Skou 1991).

Lokaliteter:

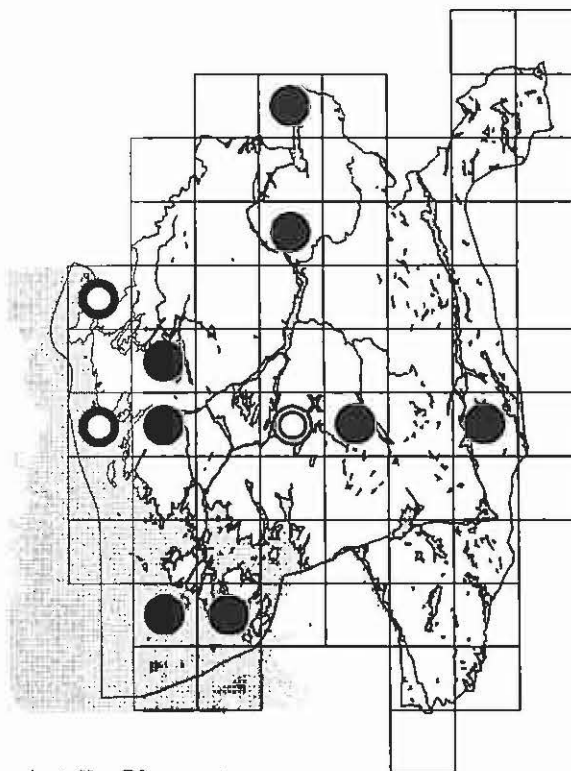
Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensættet	28.4.1997	3	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Aremark	Tjøstøl-Metartjenn	20.5.1996	2	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Askim	Løken	28.4.1997	1	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Kjære	27.4.1993	5+	Leg: Per Tangen
Hvaler	Akerøya	1.5.1993	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	12.5.1994	2	Leg: Magne Pettersen & Sidsel Iversby
Moss	Jeløya-Refsneskrona	20.4.1953	3	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Rygge	Sildebogen	30.4.1977	1	Leg: Leif Aarvik
Råde	Grimstad	14.5.1996	1	Leg: Eivind Sørnes
Sarpsborg	Sarpsborg	15.4.1921	7	Leg: Emil Barca (ZMO)
Sarpsborg	Skjebergdal	5.5.1984	1	Leg: Thor Jan Olsen
Trøgstad	Båstad-Fjell	1.4.1990	10+	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Det brunbåndede seljeflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke våren 1921, da Emil Barca etterhvert tok endel eksemplarer av denne arten ved Sarpsborg. I en av Barcas publikasjoner blir det forøvrig nevnt at nattflyet tidligere kun var funnet i Akershus fylke (Barca 1922). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi hele syv eksemplarer som Barca har tatt i Sarpsborg gjennom våren 1921, og her står også noen eksemplarer som er funnet av Martin Grude-Nielsen på Jeløya i Moss kommune.

Det brunbåndede seljeflyet er nå funnet relativt mange steder i Østfold og arten kjennes fra Akerøya i sør til Båstad i nord. Den ser således ut til å være lokalt utbredt gjennom store deler av fylket. Grunnen til at jeg har valgt å ta dette vakre seljeflyet med i denne rapporten baseres på registreringer som viser at arten ofte opptrer enkeltvis og tilfeldig her hos oss, og videre også ser ut til å ha relativt ustabile forekomster mange steder. Nattflyet kan finne på å dukke opp på en lokalitet et år, for så å være helt fraværende igjen de neste åra. Således er seljeflyet kun funnet en gang på Akerøya i Hvaler kommune, hvor det da i utgangspunktet også virker relativt lite sannsynlig at den kan ha bestander siden det kun finnes et fåtallig utvalg av aktuelle næringsplanter på øya. Lokaliteten ved Huser på Asmaløya, som grunnet godt og regelmessig besøk av entomologer ofte er en god indikator i forhold til faste sommerfuglbestander på Hvalerøyene, bekrefter også inntrykket om at arten kanskje kun opptrer som en tilfeldig tilflyver her ute (Fjellstad 1996). Disse tilfeldige registreringene kan kanskje skyldes at arten har en stor evne til å forflytte seg over større avstander, og således vil dette da også bety at antallet av stabile bestander på fylkesbasis egentlig kan være ganske få.

Det brunbåndede seljeflyet ser forøvrig ut til å ha trosset den økte entomologiske aktiviteten som har funnet sted i

Østfold de siste ti åra, og arten har kun blitt funnet fåtallig eller enkeltvis gjennom denne perioden. Kanskje skyldes dette tilfeldige og naturlige bestandssvingninger, men på det nåværende tidspunktet virker det allikevel som om arten er lokal og relativt sjelden her hos oss.

Trusler:

Tørrlegging av bekker og andre fuktige områder med mye selje og vier for oppdyrking, barskogsplanting eller bebyggelse.

Forvaltningsoppgave:

Forhindre tørrlegging av bekker i jordbrukslandskapet, videre også omfattende hogst av kratt og kjerr ved andre fuktige biotoper, fortrinnsvis da i Indre Østfold hvor nattflyets bestander har vært mest stabile.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

PUNKTSELJEFLY

ORTHOSIA GRACILIS D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Punktseljeflyet er funnet fra den østlige delen av Sibir gjennom Sentral-Asia, Kaukasus og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til de nordlige delene av Middelhavet. Arten er lokalt vanlig i Danmark og i de sørøstlige delene av Syd-Sverige, mens den er sjelden i den resterende halvdel av Sør-Sverige. Nattflyet er også sjeldent i Finland, og her er den bare funnet aller lengst syd i landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er funnet lokalt vanlig langs kysten, og den er kjent fra Hordaland til svenskegrensen. På Østlandet er arten også funnet noe innover i landet, slik som i den sørlige delen av Hedmark (Skou 1991, Leparb's database). Nattflyet har vanligvis de mest tallrike bestandene i en viss avstand fra den ytre kystlinjen her i landet.

Biotop:

Punktseljeflyet kan finnes på enger, myrer eller i lyse skoger med fuktig jordbunn (Skou 1991).

Næringsplante:

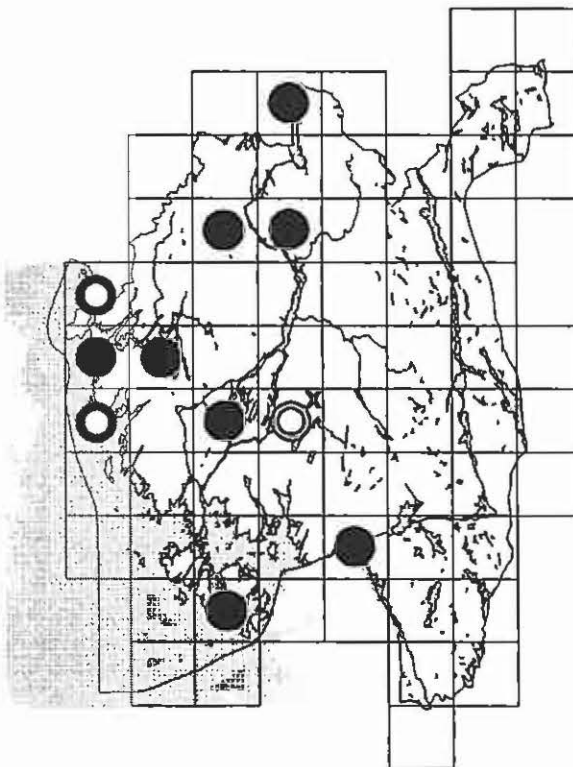
Larven lever for det meste på arter innen pilefamilien (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Kykkelsrud	12.5.1998	10+	Leg: Per Tangen
Askim	Løken	18.4.1997	20+	Leg: Per Tangen
Halden	Fredriksten	12.5.1993	1	Leg: Sidsel Iversby
Hvaler	Asmaløya-Huser	27.4.1993	2	Leg: Ove Sørlibråten, Bjørn M. Fjellstad
Moss	Jeløya-Alby	16.5.1997	5+	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	4.4.1953	19	Leg: Martin Grude-Nielsen, M. Opheim
Rygge	Sildebogen	14.5.1978	1	Leg: Leif Aarvik
Råde	Grimstad	26.4.1996	3	Leg: Eivind Sørnes
Råde	Åven	25.5.1964	1	Leg: Magne Opheim (ZMO)
Sarpsborg	Sarpsborg	7.4.1921	2	Leg: Emil Barca (ZMO)
Sarpsborg	Tune-Råkil	30.4.1987	1	Leg: Thor Jan Olsen
Trøgstad	Båstad-Fjell	14.4.1990	10+	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Punktseljeflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke våren 1921, da Emil Barca oppgir å ha funnet den ved Sarpsborg (Barca 1922). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi to eksemplarer tatt av Barca ved Sarpsborg, men det tidligste av disse er datert 9. mai 1922. På museet i Oslo finner vi også en rekke eksemplarer

som Martin Grude-Nielsen og Magne Opheim har fanget på Jeløya omtrent tretti år etter Barca.

Punktseljeflyet ser nå ut til å ha lokale bestander ved et begrenset antall lokaliteter her i Østfold, og arten er så langt funnet fra de sørlige og kystnære strøk til de nordlige og mer innlandspregede områdene. Nattflyet ser ut til å ha de mest tallrike bestandene ved noen av de få gjenværende engområdene i Indre Østfold, og dette gjør den således til en aktuell art for denne lista.

Punktseljeflyet kan være relativt vanlig på sine lokaliteter og den lar seg lett lokke til lys, men forekomstene er allikevel utpreget lokale og arten beveger seg tydeligvis ikke langt bort fra kjernelokalitetene. Dette vises tydelig i forbindelse med de permanente registreringspunktene i Askim kommune, hvor da to forskjellige lysfeller er plassert to kilometer fra hverandre i rett luflinje. Punktseljeflyet blir funnet regelmessig og i moderate mengder ved Kykkelsrud, mens den foreløpig ikke har blitt tatt ved det nærliggende Ildefeltet.

Trusler:

Ødeleggelse av noen av de resterende engområdene i Indre Østfold og forsåvidt også ved kysten kan lokalt slå denne arten ut og på sikt skape problemer for de lokale bestandene i fylket.

Forvaltningsoppgave:

Sikre engområdene ved Kykkelsrud, Fjell gård og Søndre Jeløy, da mot trusler som kan føre til forringelse eller ødeleggelse av disse begrensede biotopene.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

RØDKNAPPFLY

ERIOPYGODES IMBECILLA Fabricius, 1794

Utbredelse globalt:

Rødknappflyet er funnet fra de østlige delene av Russland gjennom Mongolia, Sentral-Asia, Kaukasus, Lille-Asia og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til Pyreneene, Alpene og Balkan. Arten er kun funnet et fåtall ganger i Danmark. Den er meget sjelden og lokal i Sverige, hvor de fleste lokaliteter ligger rundt de store sjøene vest for Stockholm. Nattflyet er også sjeldent i Finland, og her er den kun funnet lokalt i de sørligste delene av landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er vanligere her hos oss enn det den ser ut til å være i våre naboland, men arten har allikevel en begrenset og lokal utbredelse. Den er så langt kun kjent fra relativt gode bestander fylkene Østfold, Akershus, Oppland og Hedmark, og i tillegg til dette er den også funnet ved Mandal i Vest-Agder og i de indre delene av Sør-Trøndelag fylke (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

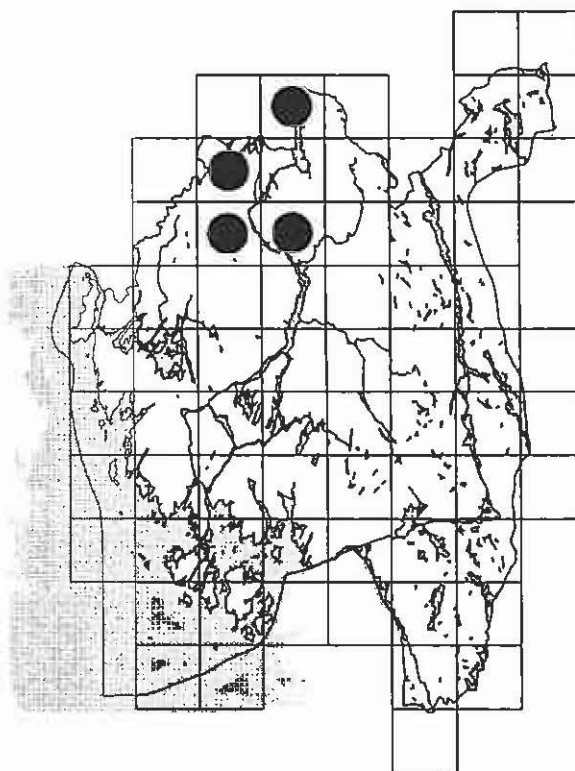
Rødknappflyet foretrekker vanligvis gamle og frodige enger (Skou 1991). I fjellet er arten også funnet lokalt ved setervoller, og her oppe kjennes den også fra blomsterrike og mer åpne steder i gammel barskog (pers. obs.).

Næringsplante:

Larven lever før overvintringen på rødknapp, og etter overvintringen er den funnet på forskjellige urteaktige planter, slik som f. eks. leppeblomster (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Kykkelsrud	13.6.1997	10+	Leg: Per Tangen
Askim	Løken	13.7.1996	2	Leg: Per Tangen
Spydeberg	Sentrum-Høgda	13.7.1995	1	Leg: Per Tangen
Trøgstad	Båstad-Fjell	4.6.1990	3	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Her i Østfold ble rødknappflyet funnet for første gang i 1990, da tre eksemplarer ble tatt i forbindelse med systematiske registreringer ved Fjell gård i Trøgstad kommune (Skou 1991, Tangen 1991). Etter disse registreringene har nattflyet blitt funnet ved ytterligere tre lokaliteter i Indre Østfold. Hyppig og regelmessig aktivitet ved flere potensielle biotoper gjennom de tre siste sesongene, så som f. eks. i kommunene Hobøl, Marker og Rømskog, har allikevel ikke gitt flere nyoppdagede lokaliteter enn de få som nevnes ovenfor. Hvis en så regner enkeltindividet fra Spydeberg som en mulig tilflyver fra de nærliggende blomsterengene ved Kykkelsrud i Askim, som forøvrig også er den eneste kjente lokaliteten hvor rødknappflyet har blitt funnet i et visst antall, betyr dette at nattflyet så langt ser ut til å ha svært få bestander her i Østfold.

I nyere tid har også deler av blomsterengene ved Fjell i Båstad blitt ødelagt til fordel for dyrket mark, så muligens er rødknappflyet allerede forsvunnet fra dette området. Dette fører i så fall til at de andre engområdene langs Glomma og Øyeren, og da spesielt de blomsterrike engene ved Kykkelsrud, blir enda viktigere i forhold til vern og bevarelse av innlandets biologiske mangfold for kommende generasjoner.

Rødknappflyet er sterkt knyttet til gamle og blomsterrike engområder, og disse bør forøvrig ikke være under et altfor hardt beitepress. Arten har en begrenset utbredelse her i Norge, og den kjennes også med en tilsvarende begrensning i våre naboland, hvor den forøvrig også omtales som sjeldnere enn det som blir oppgitt fra vårt land (Skou 1991). Her i Østfold er rødknappflyet foreløpig funnet i tilknytning til engområder langs Glomma og Øyeren, og kanskje har vi også populasjoner langs noen av de store sjøene i Indre Østfold.

Rødknappflyet kan delvis opptre på dagtid, og spesielt gjelder dette for de litt høyereliggende områdene her i landet. Her blir det ofte kaldt om natten på sommeren, og i slike perioder er rødknappflyet funnet dagaktivt og blomstersøkende. Arten kommer også til sterkt lys, selv om den ikke akkurat opptrer tallrikt ved en slik type av lokking.

Trusler:

Oppdyrking, økt beitepress, næringsinteresser, veibygging, gjengroing, granplanting og annen ødeleggelse av gamle engområder. En fremtidig trussel for deler av området ved Kykkelsrud i Askim er de planene som nå vurderes av veimyndighetene, dvs. forslaget om å legge den nye traseen for E-18 gjennom Romsåsen og Kykkelsrud.

Forvaltningsoppgave:

Forhindre at den eneste stabile bestanden som foreløpig kjennes i Østfold, nemlig ved blomsterengene ved Kykkelsrud i Askim kommune, blir ødelagt av de mange næringsinteressene som nå truer dette området.

ØSTFOLDSTATUS: Sårbar (V)

FIOLETT BÅNDFLY

NOCTUA JANITHE Borkhausen, 1792

Utbredelse globalt:

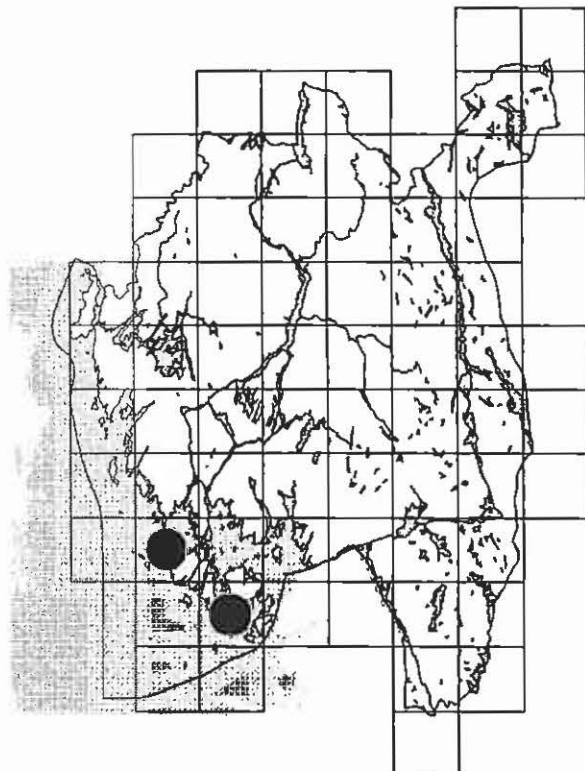
Det fiolette båndflyet er bare funnet i Nord-Afrika og i Europa. Her i Europa kjennes den fra Spania, Italia og den nordlige del av det tidligere Jugoslavia og videre nordover til de sørlige delene av Fennoskandia. Mot vest er arten forøvrig utbredt til De britiske Øyer. Arten er utbredt og vanlig i Danmark, men opptrer allikevel oftest fåtallig. Etter innvandring og etableringer i perioden rundt 1920-årene er den nå vanlig i den sørligste delen av Sverige, mens det foreløpig kun kjennes et fåtall tilflyvende eksemplarer fra Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er ganske vanlig langs kysten fra Aust-Agder til Hordaland, og utover dette kjennes den kun fra Hvaler i Østfold fylke (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Det fiolette båndflyet kan finnes ved mange forskjellige biotopstyper, men arten foretrekker spesielt det åpne landskapet (Skou 1991). I Rogaland flyr den relativt tallrikt ute ved kysten, og da spesielt i det særpregede sanddyne-landskapet på Jæren (Claus Christiansen, pers. med.).

Næringsplante:

Larven lever blant annet på forskjellige høymoler og diverse nøkleblomarter (Skou 1991).

LOKALITETER:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Huser	Høsten 1995	2	Leg: Bjørn M. Fjellstad, R. Christensen
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	20.8.1989	1	Leg: Rune Christensen

Kommentar:

Det fiolette båndflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1989, da det ved hjelp av lyslokking ble tatt et eksemplar på Vesterøy i Hvaler kommune (Opheim 1962, Skou 1991, Rune Christensen, pers. med.).

Så langt er dette sjeldne båndflyet kun funnet tre ganger her i fylket, og den kjennes foreløpig bare fra to av øyene i Hvaler kommune. Dette er en meget vakker art som ligner noe på den kjente slektningen breibåndfly (Noctua fimbriata), men det fiolette båndflyet er mindre enn denne og i tillegg ofte mørkere og litt annerledes tegnet på oversiden av undervingen. Allikevel bør man være oppmerksom på forvekslingsfaren med andre arter, siden det også finnes to andre nære slektninger som har omtrent samme størrelsen og som til tider kan være svært så vanlige ute på Hvalerøyene.

Det fiolette båndflyet ser ut til å opptre meget tilfeldig og fåtallig ute på Hvaler, da med bakgrunn i at dette tross alt er fylkets mest populære område i forhold til insektregistreringer. Allikevel virker det sannsynlig at det må finnes reproduserende bestander her ute, siden de tre eksemplarene er tatt gjennom tre forskjellige år. Kanskje finner vi bestandene i tilknytning til de få landbrukspregede områdene på øyene, hvor det forsåvidt ikke har vært like stor entomologisk aktivitet som ved andre typer av kystnære biotoper her ute. Spesielt er åkerlandskapet på Kjerkøy dårlig kartlagt, siden vi entomologer vanligvis ikke reiser til den ytre kystlinje for å fange langs jorder og åkre som vi ellers finner altfor mye av i andre deler av Østfold.

Det fiolette båndflyet er forøvrig også kjent for å kunne opptre enkeltvis og fåtallig på mange av de kjente lokalitetene i Danmark og Sverige (Skou 1991), og således vil dette også være en bekreftelse på at det kan finnes lokale bestander et eller annet sted på Hvalerøyene.

Trusler:

Omlagginger innen landbruket, golfbaner, bebyggelse, hyttebygging, camping, slitasje og annen negativ påvirkning av dette kystnære landskapet.

Forvaltningsoppgave:

Sikre lokalitetene på Hvaler mot de trusler som er nevnt ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Sårbar (V)**SANDMARKFLY**

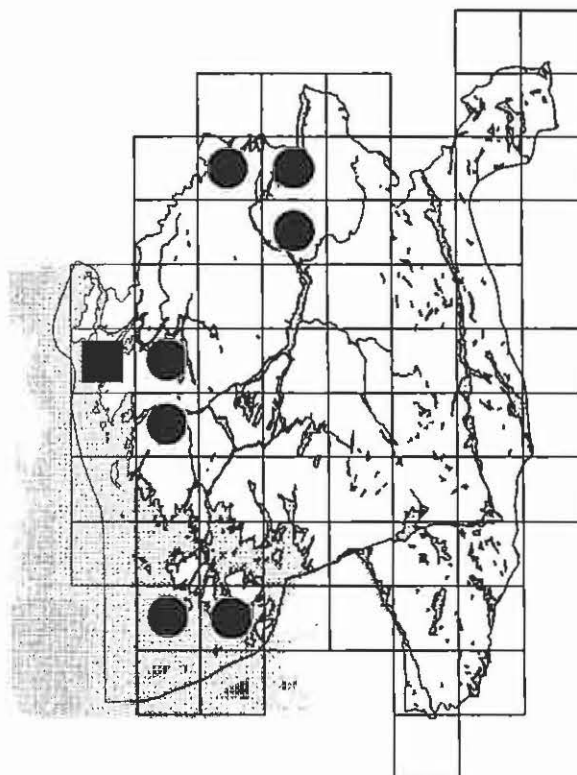
RHYACIA SIMULANS Hufnagel, 1766

Utbredelse globalt:

Sandmarkflyet er funnet fra det sentrale Sibir og Kashmir gjennom Ural, Russland, Kaukasus, Lille-Asia, Libanon og Nord-Afrika til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten har blitt vanligere i Danmark de siste åra, og den finnes nå over hele landet. Den er også lokalt vanlig i de sørlige delene av Sverige, mens den fremdeles er sjelden og lokal i den sørlige halvdel av Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet opptrer ofte sjeldent og lokalt her i landet, og arten ser ut til å ha sine beste bestander i fylkene rundt Oslofjorden. Den er videre også kjent fra den sørlige delen av Oppland og Hedmark, og også fra fylkene Aust-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Sandmarkflyet trives best på steder med sandet jordbunn, da både på åpne steder og også ved mer trebevokste biotoper. Arten er videre også funnet på mer frodige steder (Skou 1991). Her i Østfold er den funnet ved sandstrender ute langs kysten, og også i hager, åkerlandskap og i glisne furuskoger.

Næringsplante:

Artens biologi er dårlig kjent, men i fangenskap har larvene blitt foret med blant annet løvetann (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Askim	Ilen	18.8.1998	1	Leg: Steinar Pedersen
Askim	Skansehytta	22.7.1997	1	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Kjære	24.6.1993	5+	Leg: Per Tangen
Hobøl	Knappstad-Ton	4.8.1998	1	Leg: Morten Pedersen
Hvaler	Akerøya	27.8.1993	1	Leg: Magne Pettersen
Hvaler	Kjerkøy-Storesand	28.8.1998	1	Leg: Claus Christiansen
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	1.9.1998	1	Leg: Per Tangen
Moss	Moss	5.8.1913	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Rygge	Rossnesbukta	31.8.1996	1	Leg: Per Tangen
Råde	Grimstad	24.8.1995	10+	Leg: Eivind Sørnes
Råde	Råde kirke	3.9.1993	1	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Sandmarkflyet er ikke angitt fra Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Arten ble funnet for første gang i fylket av Emil Barca, som da tok et eksemplar ved Moss sommeren 1913 (Barca 1923, ZMO). Magne Opheim forteller at dette nattflyet, som tidligere gikk under navnet *Agrotis obscura*, ofte ble forvekslet med *Spaelotis ravida* i tiden rundt forrige århundreskifte (Opheim 1962). Emil Barcas eksemplar, som nå står i samlingene ved Zoologisk Museum i Oslo, er uten tvil et helt greit eksemplar av det relativt sjeldne sandmarkflyet.

Dette nattflyet opptrer for det meste enkeltvis og lokalt her hos oss, og den har også en litt underlig utbredelse i fylket. De aller fleste av våre kjente lokaliteter er kystnære, og her flyr arten fra sandstrendene ute ved havet til de kystnære løvskoger, hager og åkerlandskap litt innenfor strandlinjen. Så hopper sandmarkflyet over mange mil med østfoldsk landskap før den igjen dukker opp i de nordligste delene av fylket, og her oppe har noen få enkeltindivider blitt registrert i kommunene Askim og Hobøl de siste to åra. Hvorvidt dette dreier seg om tilfeldige streifdyr fra kystbestandene eller om arten virkelig har en bestand her inne, gjenstår fremdeles å få skikkelig bekreftet.

Som det norske navnet tilsier liker sandmarkflyet litt tørrere områder, og arten kommer i moderat mengde til lyslokking. Den kan også lokkes med sukker (Skou 1991), men her hos oss er allikevel de aller fleste individene tatt på lys. Nattflyet klekkes relativt tidlig på sommeren og setter seg så rolig til såkalt oversomring, før den igjen kommer frem og har sin mest aktive flyvetid i august og september. Her i Østfold blir de fleste eksemplarene tatt etter denne oversomringen, men sandmarkflyet har også blitt funnet fåtallig før denne pausen har inntrådt.

Trusler:

Kystbestandene kan påvirkes negativt av de samme faktorene som gjelder for mange av de andre kystnære artene, slik som bebyggelse, tråkk, slitasje, camping og annet som skader de relativt tørre og sandete områdene her, mens eventuelle negative påvirkninger av potensielle innlandslokaliteter antagelig må være ødeleggelse av de få tørre engene som finnes her.

Forvaltningsoppgave:

Sikre de tørre engområdene i kystnære omgivelser mot de trusler som er skissert ovenfor, og fortsette kartleggingen i Indre Østfold for å konstatere eller avkrefte bestander i disse områdene.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

MØRKT KLIPPEFLY

STANDFUSSIANA LUCERNEA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Det mørke klippeflyet er funnet fra Kaukasus, Iran og Tyrkia gjennom Ukraina til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de nordlige delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. I de midtre og sørlige delene av Europa arten kun kjent fra fjellområder. I Danmark er den funnet et fåtall ganger, og da sannsynligvis kun som streifyr fra nord. Den kan være lokalt vanlig i Sverige, og da særlig langs kystene, mens den har en spredt og oppstykket utbredelse i Finland. Her er arten vanligvis lokal og sjelden i den sydvestlige delen av landet (Skou 1991, Leparb's database).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er sjeldent og lokalt utbredt i Syd-Norge, hvor den er funnet spredt fra Vest-Agder til Sør-Trøndelag. Arten er også funnet ute ved kysten i fylkene Nordland og Finnmark (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Det mørke klippeflyet finner vi vanligvis helt ute ved kysten, og da i områder med klipper og stein. Her i Norge kjennes den forøvrig også fra bratte og sydvendte skrånninger høyt oppe i fjellet, slik som ved Finse på Hardangervidda (Oppheim 1969, Skou 1991). Nattflyet er dessuten funnet av forfatter i Finnmark fylke, og her ble den tatt ute på ei øy i et treløst og tundralignende landskap.

Næringsplante:

Larven lever blant annet på forskjellige arter innen klokke- og sildrefamilien, men den er også funnet på bitterbergknapp og marinøkleblom. Videre kjennes den også fra gressarter som sauesvingel (Skou 1991).

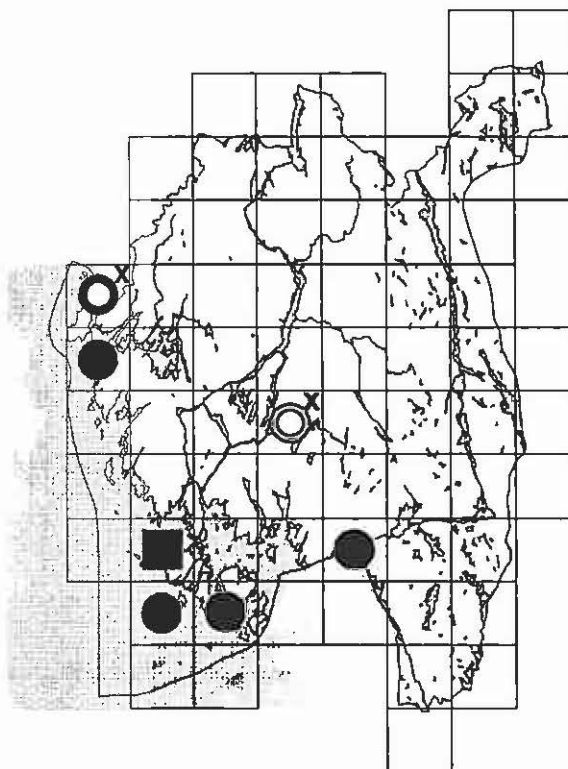
Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Ystehede-Kjellvik	5.6. 1988	1	Leg: Heimo O. Pøyhønen
Hvaler	Akerøya	28.8.1993	3	Leg: Magne Pettersen
Hvaler	Asmaløya-Huser	18.8.1995	3	Leg: Ove Sørlibråten o. a.
Hvaler	Kjerkøy-Storesand	29.8.1998	1	Leg: Eivind Sørnes
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	7.9.1998	3	Leg: Per Tangen, Eivind Sørnes
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	28.7.1995	1	Leg: Ove Sørlibråten
Hvaler	Vesterøy-Tjeldholmen	24.6.1976	1	Leg: Sigurd Andeas Bakke
Moss	Jeløya	Juli 1913	1	Obs: Emil Barca (Barca 1923)
Moss	Jeløya-Alby	2.9.1996	3	Leg: Per Tangen
Sarpsborg	Sarpsborg	31.7.1874	1	Leg: Jens Peter Børhildus Grimsgaard

Kommentar:

Det mørke klippeflyet ble registrert i Smaalenene allerede i forrige århundre, da den er oppgitt av Wilhelm Maribo Schøyen i hans fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Ved Vitenskapsmuseet i Trondheim finner vi et svært gammelt eksemplar som er innsamlet i 1874, og dette er tatt i Sarpsborg av overrettsagfører Jens Peter Grimsgaard (Leparb's database). Emil Barca skal også ha også funnet arten i Østfold, da på Jeløya i Moss kommune sommeren 1913 (Barca 1923). Denne oppgitte registreringen finnes det desverre ikke noe eksisterende belegg for, så den blir foreløpig kun stående som en litterær angivelse.

Det foreligger også relativt få funn av nyere dato fra Østfold, men det mørke klippeflyet ser i alle fall ut til å ha livskraftige bestander på Hvalerøyene og på Jeløya. De utilgjengelige klippepartiene ytterst mot sjøen på Søndre Jeløy er nok perfekte biotoper for denne sjeldne arten. Det mørke klippeflyet har en noe merkelig utbredelse i Norge, i det den er funnet lokalt mange steder langs kysten opp til Finnmark og videre også har bestander ved de høyereliggende fjellområdene i indre deler av Sør-Norge. Det ser således ut til at klipper og næringsplanter betyr mer for nattflyet enn det lengdegradene gjør.

Det mørke klippeflyet er delvis dagaktivt (Skou 1991) og dette gjelder spesielt for bestandene i de nordlige områder av landet og i fjellet, hvor temperaturen ofte er lav om natten, mens arten først og fremst fanges ved hjelp av lyslokking her i vårt fylke.

Trusler:

Urbanisering, bebyggelse, golfbaner, for hardt beitepress, camping, fritidsslitasje, tråkk og annen ødeleggelse av biotoper langs den ytterste kystlinje.

Forvaltningsoppgave:

Sikre de kystnære bestandene på Jeløya og Hvalerøyene mot de trusler som er nevnt ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

RØDKANTFLY

EPILECTA LINOGRISEA D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Rødkantflyet er funnet fra Iran, Armenia og Kaukasus gjennom det sydvestlige Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. I Danmark er arten kun funnet på Bornholm, hvor den lokalt kan være vanlig. Nattflyet er ikke sjeldent i den sørlige halvdelen av Sverige og derfra videre nordover langs østkysten opp til Bottenvika. I Finland er den bare funnet i den sørlige delen av landet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet har en begrenset utbredelse her i landet, og den er så langt kun funnet sjeldent langs kysten fra Aust-Agder til svenskegrensen (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

I Østfold er rødkantflyet funnet ved flere forskjellige biotopstyper, slik som f. eks. ved sandstrender og andre tørre områder. Arten har også blitt tatt i hager, ved åkerlandskaper og i edelløvsskoger.

Næringsplante:

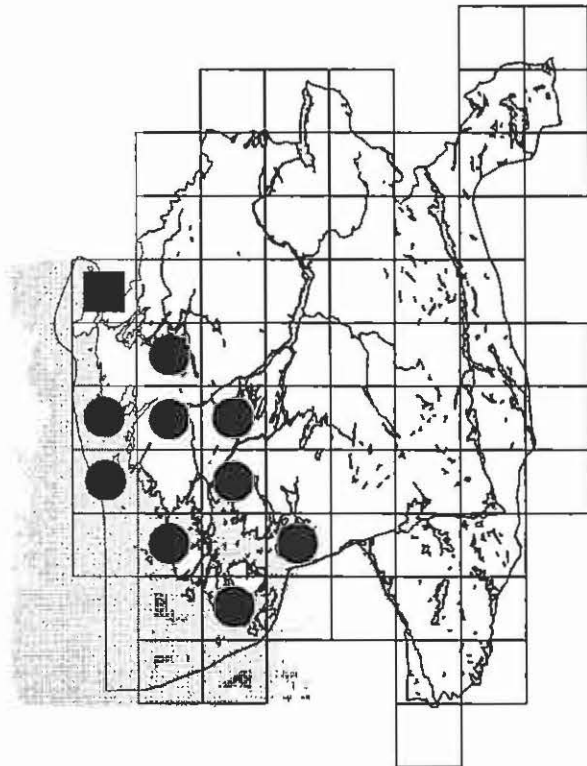
Larven lever på forskjellige urteaktige planter, slik som f. eks. tistler, veronikaer og småsyre (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Ambjørnrød skole	24.8.1993	1	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Kjære	24.8.1993	5+	Leg: Per Tangen
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	30.7.1989	1	Leg: Kai Berggren
Hvaler	Asmaløya-Huser	2.8.1993	15+	Leg: Claus Christiansen o. a.
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	29.7.1998	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Kjerkøy-Storesand	28.8.1998	20+	Leg: Claus Christiansen o. a.
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	1.9.1998	20+	Leg: Per Tangen
Hvaler	Vesterøy-Langero	3.8.1995	2	Leg: Bjørn Arve Sagvolden
Moss	Jeløya-Kongshavn	8.8.1997	1	Leg: Bjørn Richard Eriksen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	15.8.1952	1	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Rygge	Sildebogen	9.8.1994	1	Leg: Leif Aarvik
Råde	Grimstad	29.8.1998	3	Leg: Eivind Sørnes
Sarpsborg	Skjeberg-Grimløya	6.8.1991	1	Leg: Per Tangen
Sarpsborg	Tune-Råkil	8.8.1995	20+	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Rødkantflyet er ikke nevnt fra Østfold fylke i noe av det materialet som er tilgjengelig fra perioden før 1923 (Schøyen 1893, Barca 1910-1923, osv.). Arten ser ut til å ha blitt funnet for første gang i fylket på Jeløya i Moss kommune, der Martin Grude-Nielsen tok et eksemplar sommeren 1952 (ZMO).

Rødkantflyet har tidligere vært kjent for å opptre svært fåtallig og sjeldent på et fåtall kystnære lokaliteter her i Østfold, men gjennom de siste fem åra har arten blitt funnet relativt tallrikt flere steder. Nattflyet har da også blitt tatt regelmessig ved et boligområde i Sarpsborg, en lokalitet som befinner seg et stykke innenfor de andre og svært kystnære biotopene. I 1998 ble rødkantflyet sett i betydelig antall gjennom noen netter med lyslokking i Hvaler kommune, da forøvrig ved to sandstrender på Kjerkøy, en tallrikhet som tidligere ikke er opplevd ved noen tilsvarende lokalitet her i Østfold. Nattflyet har også nylig dukket opp ved Grimstad i Råde, en lokalitet hvor nattflyet ikke tidligere var sett på tross av regelmessig registrering de tre foregående år. Disse dataene gir et klart bilde av en art som sannsynligvis er inne i en mer omfattende ekspansjonsperiode her i Østfold, men som fremdeles kun har en begrenset utbredelse. På tross av de gode bestandene som nå sees flere steder i Østfold bør vi nok fremdeles regne arten som sjelden her hos oss, da med bakgrunn i den kystnære utbredelsen og de relativt få kjente kjerneområdene. Rødkantflyet kommer villig til lyslokking, men ser ut til å være mye mer tilfeldig på sukker. Fra Sverige fortelles det at nattflyet enkelte ganger kan finnes på furutrær som er angrepet av bladlus, og hvor den da har blitt lokket til disse av bladlusenes sterkt sukkerholdige ekskrementer (Skou 1991).

Trusler:

Bebyggelse, fritidsslitasje, golfbaner, camping og annen allmen forringelse av strandområdene på Hvalerøyene, hvor arten nå har gode bestander, vil kunne være lokalt ødeleggende for rødkantflyet her i Østfold.

Forvaltningsoppgave:

Sikre de aktuelle strandområdene på Kjerkøy mot de trusler som er nevnt ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

STREKSANDFLY

SPAELOTIS RAVIDA D&S, 1775

Utbredelse globalt:

Streksandflyet er funnet fra Kurillene, Japan og Korea gjennom Kina, Sibir, Nord-India, Afghanistan og Lille-Asia til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten har økt i antall i Danmark på 1970-tallet og er nå ganske vanlig i deler av landet. I Sverige er den også ganske vanlig i den sørlige halvdel av landet, og her er den forøvrig også funnet langs østkysten opp til Bottenvika. Arten er sjelden i den sørlige delen av Finland, og her har den i tillegg vært i kraftig tilbakegang på 1980-tallet (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet har en begrenset utbredelse her i landet, hvor den er funnet sporadisk og sjeldent på Østlandet og Sørlandet. Dessuten er den også blitt funnet en gang i Hordaland fylke (Skou 1991, Leparb's database). Det er ganske sannsynlig at denne arten kun opptre som immigrant innenfor det meste av sitt utbredelsesområde her i landet.

Biotop:

Streksandflyet er funnet på mange forskjellige typer av åpent landskap, da både på dyrkede og udyrkede steder. I Finland kjennes den også fra tørre steder med sand eller klipper (Skou 1991).

Næringsplante:

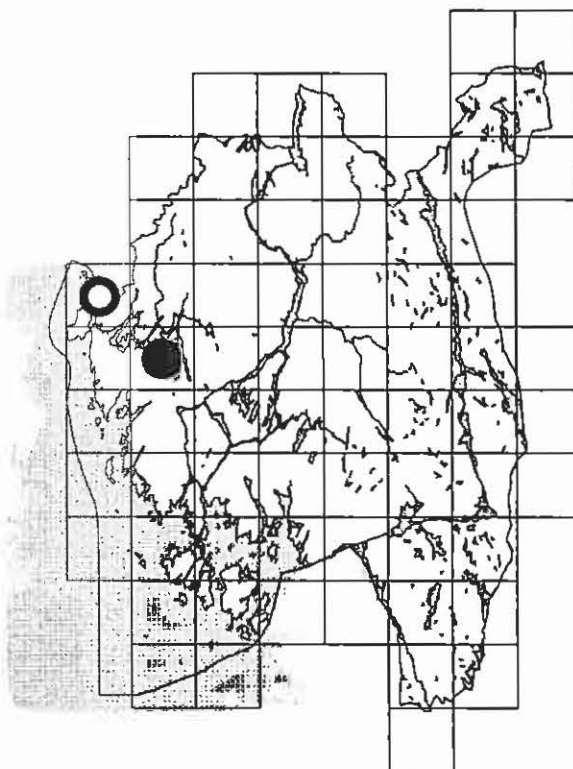
Larven lever blant annet på løvetann, dyller, høymoler og ormehode (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Moss	Jeløya-Refsneskrona	6.7.1953	2	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Råde	Grimstad	20.8.1997	1	Leg: Eivind Sørnes

Kommentar:

Streksandflyet er ikke nevnt fra Østfold fylke i noe av det materialet som er tilgjengelig fra perioden før 1923 (Schøyen 1893, Barca 1910-1923, osv.). Den ser således ut til å ha blitt funnet for første gang sommeren 1953, da

Grude-Nielsen tok et eksemplar på Jeløya i Moss kommune. På Zoologisk Museum i Oslo finner vi to eksemplarer som er innsamlet av Martin Grude-Nielsen ved denne lokaliteten, og det andre er tatt 1. juli 1961.

På tross av hyppig og regelmessig registreringsaktivitet gjennom de siste ti åra, da både ved kystområder og i indre deler av fylket, har det allikevel kun blitt funnet et nytt eksemplar av dette nattflyet. Dette fører til at vi foreløpig kun kan betrakte denne arten som en tilflyver her i Østfold, og det er lite som taler for at vi kan ha reproduserende bestander. Flere av de oppgitte næringsplantene finnes i antall her i Østfold, så dette kan da ikke være noen begrensende faktor for eventuell tallrikhet og utbredelse. Streksandflyet skal også kunne lokkes med både sukker og lys (Skou 1991), så dette burde heller ikke være noen logisk forklaring på de fåtallige registreringene. Bedre blir det ikke når arten også oppgis å skulle være relativt tallrik og regelmessig i både Sverige og Danmark (Skou 1991). Kanskje kan artens fåtallighet og eventuelle fraværelse her i Østfold knyttes til andre forhold, slik som vår menneskelige adferd ovenfor noen av næringsplantene. Flere av disse, slik som f.eks. løvetann, har ofte blitt betraktet som ugress og derfor også aktivt bekjempet med diverse kjemiske midler.

Trusler:

Omfattende sprøyting av hageområder og landbruksarealer?

Forvaltningsoppgave:

Forsette det entomologiske kartleggingsarbeidet i søken etter faste bestander.

ØSTFOLDSTATUS: Usikker (I)

GRÅTT FLEKKFLY

EUGNORISMA GLAREOSA Esper, 1788

Utbredelse globalt:

Det grå flekkflyet er funnet fra den østlige delen av Fennoskandia, Polen og Baltikum til det øvrige Vest-Europa, videre fra de sørlige delene av Fennoskandia til den franske og spanske Atlanterhavskyst, Alpene sydgrense og videre herfra opp til den sørlige delen av Polen. I Danmark er arten utbredt, men allikevel kun lokalt vanlig. Den er også lokalt vanlig i den sørligste delen av Sverige, hvor den har nordgrense på tvers av landet fra Stockholm til Bohuslän. I Finland er det så langt kun funnet et fåtall tilfeldige eksemplarer (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt vanlig i kystnære områder fra Sør-Trøndelag til svenskegrensen (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

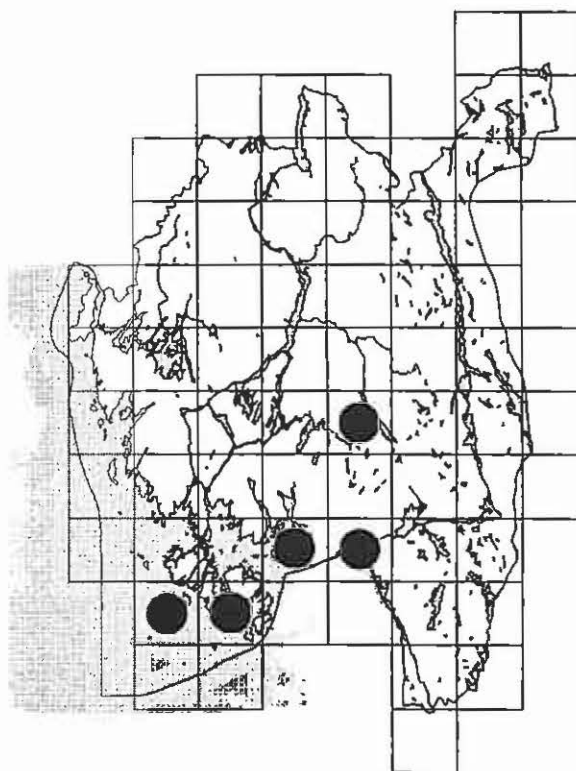
Det grå flekkflyet foretrekker heder og hedelignende steder, men i Sverige og Norge kan den lokalt også finnes i kystnære løvskoger (Skou 1991, pers. obs.).

Næringsplante:

Larven lever blant annet på røsslyng og purpurling, men den er også blitt funnet på andre urteaktige planter (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Fredriksten	19.8.1992	10+	Leg: Per Tangen
Halden	Remmen	8.8.1992	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Akerøya	16.8.1996	2	Leg: Magne Pettersen
Hvaler	Asmaløya-Huser	11.8.1992	20+	Leg: Ove Sørlibråten o. a.
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	8.9.1993	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Kjerkøy-Storesand	29.8.1998	20+	Leg: Per Tangen o. a.
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	1.9.1998	50+	Leg: Per Tangen o. a.
Sarpsborg	Skjebergdal	10.9.1983	2	Leg: Thor Jan Olsen
Sarpsborg	Skjeberg-Grimsøy	10.8.1990	10+	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Det grå flekkflyet ble funnet for første gang i Østfold høsten 1983, da Thor Jan Olsen tok to eksemplarer ved Skjebergdal i Sarpsborg kommune (Opheim 1962, Olsen 1990).

Etter denne registreringen har arten blitt funnet ved et begrenset antall kystnære lokaliteter, og så langt ser det ut til at vi har reproduserende bestander på flere av Hvalerøyene, i Halden-området og på Grimsøy i Skjeberg. Det går flekkflyet har foreløpig ikke blitt funnet ved noen av de godt undersøkte områdene langs kysten av Onsøy, Råde, Rygge og Moss, og ser således ut til å ha en begrenset og sørlig utbredelse i Østfold.

Det grå flekkflyet opptrer også relativt lokalt innenfor den nåværende utbredelsen, men arten kan allikevel være forholdsvis tallrik på sin begrensede lokalitet. Foregående høst ble dette særpregede og lett kjennelige nattflyet sett i relativt store mengder ved to forskjellige lokaliteter på Kjerkøy, dette i forbindelse med noen sporadiske fangster med lyslokking. Her ble det kun benyttet relativt sterkt lys, som således så ut til å ha en god effekt på antallsregistreringer av arten, mens det så vidt meg bekjent ikke kjennes registreringer knyttet til sukkerlokking her i Østfold.

Trusler:

Urbanisering, golfbaner, hyttebygging, camping, tråkk og fritidsslitasje og annen negativ påvirkning av artens begrensede biotoper.

Forvaltningsoppgave:

Sikre de gode bestandene ved heder og strender på Kjerkøy og Asmaløya, og også ved de hedelignende delene av Grimsøy og Fredriksten festning, alle disse lokaliteter som har mange sjeldne sommerfuglarter.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)

SKIFERBAKKEFLY

XESTIA ASHWORTHII Doubleday, 1855

Utbredelse globalt:

Skiferbakkeflyet er funnet fra Tibet og Irkutsk i Sibir gjennom Kaukasus, Lille-Asia og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet. Arten er kun funnet en gang i Danmark. I Sverige er den lokalt vanlig på Öland og Gotland, mens den forøvrig er meget lokal og sjelden i den resterende sørlige halvdel av landet. Arten er lokal og sjelden i den sørligste delen av Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt og sjeldent her i landet, og foreløpig kjennes den fra fylkene rundt Oslofjorden og i Telemark. Dessuten er den også funnet meget lokalt fra Rogaland til Møre og Romsdal. Til slutt kan nevnes at den også har bestander inne i landet, og disse finner vi i Oppland fylke (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Skiferbakkeflyet foretrekker varme, hedelignende eller sandete steder, da oftest i åpent landskap. På Öland og Gotland finnes den ved det spesielle alvarlandskapet som preger deler av disse øyene (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever blant annet på gullris, løvetann, svever, maure og røsslyng (Skou 1991).

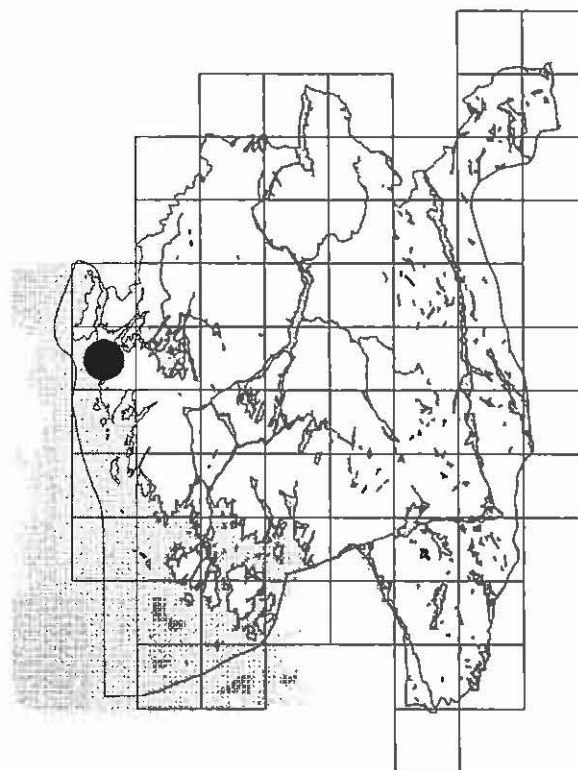
Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Moss	Jeløya-Alby	28.7.1996	1	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Skiferbakkeflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1996, da et noe avflyet eksemplar ble tatt i ei lysfelle på Jeløya i Moss kommune (Opheim 1962, Skou 1991).

Det er vel rimelig å anta at skiferbakkeflyet kan ha fast tilhold ute på Jeløya, da spesielt på lokaliteter langs den ytre

kystlinjen mot vest. Her passer terrenget godt med det som kjennes fra andre kystnære biotoper i Norge. Selv om skiferbakkeflyet foreløpig kun er funnet en gang på øya, trenger ikke dette bety annet enn at individet tilfeldig har fløyet noen hundre meter bort fra de eventuelle kjernelokalitetene, og at arten vanligvis holder seg til disse. Det bør da være mulig å finne flere eksemplarer ved nøyere ettersøk i de ytre områdene, noe som vil være en god og nødvendig bekreftelse for å plassere denne sjeldne arten på vår permanente fylkesliste.

Skiferbakkeflyet har forøvrig en god bestand på Mølen ved Larvik kommune (Leif Aarvik, pers. med.), slik at avstandene her ikke er altfor store til å kunne vurdere registreringen på Jeløya som en eventuell tilflyver.

Trusler:

Urbanisering, tråkk, fritidsslitasje, bebyggelse, golfbaner, camping, forbusking, gjengroing og annen negativ påvirkning av artens mulige lokaliteter i Østfold.

Forvaltningsoppgave:

Fortsette den entomologiske registreringsaktiviteten ved de ytre delene av Jeløya, da i søk etter stabile bestander. Dersom disse bestandene skulle bli funnet, må arten sikres på biotopene mot de trusler som er nevnt ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Utilstrekkelig kjent (K)

FIOLETTBRUNT BAKKEFLY

XESTIA RHOMBOIDEA Esper, 1790

Utbredelse globalt:

Det fiolettbrune bakkeflyet er funnet fra Kasakhstan og Ural gjennom Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til Syd-Frankrike, Italia, den sørlige delen av det tidligere Jugoslavia og Bulgaria. Arten er utbredt og middels vanlig i de østlige delene av Danmark, mens den er sjelden og ujevn utbredt i de sørligste delene av Sverige. Den er nylig også funnet i Finland (Skou 1991, Svensson & al. 1994).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er funnet lokalt og sjeldent på Østlandet nord til Nesodden i Akershus, og videre derfra sydover til Vest-Agder fylke. Arten er også funnet på Vestlandet, og her kjennes den fra Hordaland til Møre og Romsdal (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

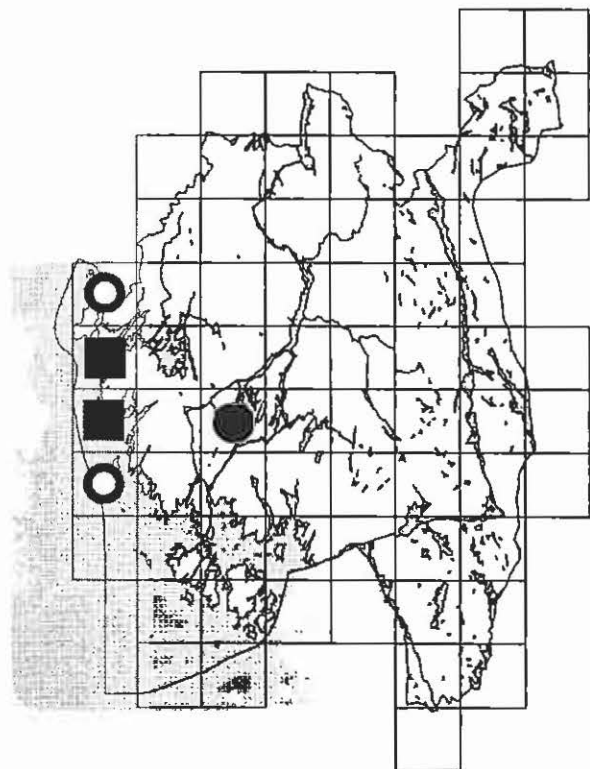
Det fiolettbrune bakkeflyet kan finnes i løvskoger (Skou 1991). Her i Østfold er nattflyet også funnet ved tørre engområder ytterst langs kysten.

Næringsplante:

Larven lever blant annet på løvetann, kjemper og vassarve (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	28.7.1989	2	Leg: Kai Berggren, Leif Aarvik
Moss	Jeløya	2.8.1910	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Alby	10.8.1996	20+	Leg: Per Tangen, Rune Christensen o. a.
Moss	Jeløya-Refsnes	16.7.1908	6	Leg: Emil Barca (ZMO)
Moss	Jeløya-Refsneskrona	8.6.1952	2	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)
Moss	Jeløya-Reierbukta	23.8.1998	1	Leg: Per Tangen
Moss	Moss	5.8.1913	1	Leg: Emil Barca (ZMO)
Rygge	Fuglevik	20.8.1996	1	Leg: Eivind Sørnes
Rygge	Larkollen	21.7.1908	10+	Obs: Emil Barca (Barca 1910)
Rygge	Larkollen	18.8.1996	3	Leg: Claus Christiansen
Sarpsborg	Tune-Råkil	21.7.1987	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Det fiolettbrune bakkeflyet ble funnet for første gang i Norge og Østfold fylke sommeren 1908, da Emil Barca oppgir at han tok arten både på Jeløya og ved Larkollen (Barca 1910). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi seks eksemplarer som Barca har samlet på Jeløya denne sommeren, og her står det også enda et eksemplar som han har tatt på Jeløya to år seinere. Videre finner vi også et individ som han har samlet ved Moss i 1913, men utover dette foreligger det ikke noe belegg fra den oppgitte registreringen ved Larkollen i Rygge kommune.

Det fiolettbrune bakkeflyet har antagelig hatt en stabil bestand på Jeløya siden Barca fant den her for over 90 år siden. Således fant også Martin Grude-Nielsen nattflyet på øya rundt 1950-tallet (ZMO), og den er også funnet regelmessig ved Alby i nyere tid.

Med unntak av registreringen fra Sarpsborg kommune, der nattflyet tilfeldig ble funnet en gang og da ved en lokalitet som ligger litt innenfor den ytre kystlinje, har det fiolettbrune bakkeflyet nå sin hovedutbredelse fra Jeløya og videre sørover langs kysten av Rygge kommune ned til Rauer i Onsøy. Arten er nesten uten unntak funnet enkeltvis eller fåtallig på disse lokalitetene, og således kan det ser ut til at den nå er sjeldnere enn i 1908, da Barca beskriver den som tallrik på Jeløya og ved Larkollen.

Det fiolettbrune bakkeflyet er funnet både på sukker og lyslokking, men majoriteten av våre funn stammer fra kartlegginger basert på relativt sterkt lys.

Trusler:

Som en art med begrenset utbredelse vil den være sårbar ovenfor urbanisering, fritidsslitasje, golfbaner og alt annet som negativt påvirker næringsplantene ved de varme og kystnære biotopene.

Forvaltningsoppgave:

Sikre den gode bestanden på Søndre Jeløy og ved Larkollen mot de trusler som er skissert ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

LYNGBAKKEFLY

XESTIA CASTANEA Esper, 1796

Utbredelse globalt:

Lyngbakkeflyet er funnet fra Lille-Asia og europeisk Russland til Vest-Europa. I Europa kjennes den fra de sørlige delene av Fennoskandia til områdene ved Middelhavet, og muligens har arten også bestander i Nord-Afrika. Den er lokalt utbredt i deler av Danmark og også i de sørligste delene av Sverige og Finland (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt vanlig langs kysten fra ytre Telemark til Sogn og Fjordane. I nyere tid er arten også funnet flere steder i Østfold fylke (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

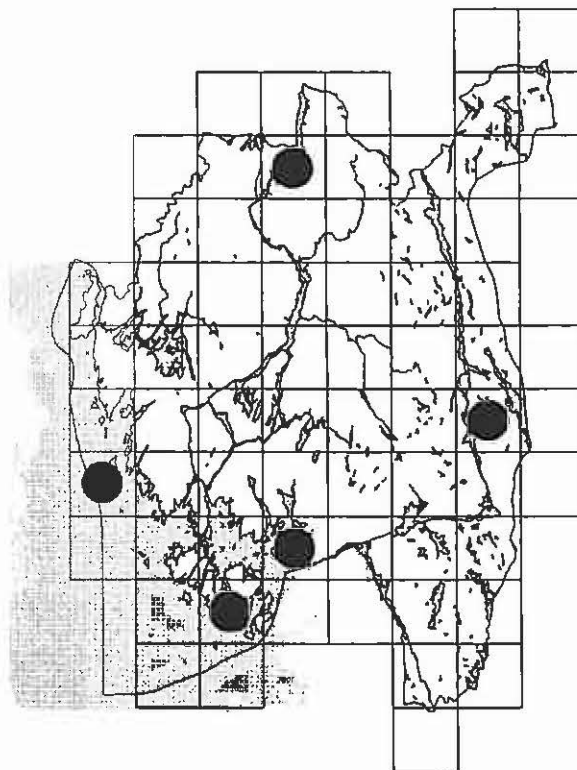
Lyngbakkeflyet trives best på heder og på steder med hedeaktig vegetasjon (Skou 1991). Her i Østfold er arten funnet i områder med glissen og gammel furuskog, og da både langs den ytterste kystlinje og også på mer typiske innlandslokaliteter.

Næringsplante:

Larven lever på røsslyng (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Tjøstøl-Metartjenn	27.8.1996	3	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Askim	Skansehytta	22.8.1996	50+	Leg: Per Tangen, Claus Christiansen o. a.
Fredrikstad	Onsøy-Engalsvik	20.8.1992	1	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	1.9.1993	2	Leg: Bjørn Magne Fjellstad, Per Tangen
Hvaler	Kjerkøy-Storesand	29.8.1998	3	Leg: Per Tangen, Steinar Pedersen
Sarpsborg	Skjeberg-Grimmsøy	10.8.1989	4	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Lyngbakkeflyet nevnes fra Østfold i en av Emil Barcas publikasjoner, og han oppgir der å ha funnet arten ved Moss den 8. juli 1910 (Barca 1922). Leif Aarvik har gjennomgått av det materialet som befant seg på museet i Oslo, og det viste seg da at mange antatte eksemplarer egentlig var *Xestia xanthographa*. Aarvik endte da opp med den konklusjonen at det ikke eksisterte gamle eksemplarer av lyngbakkeflyet fra Østfold fylke (Leif Aarvik, pers. med.). Arten ser således ut til å ha blitt funnet for første gang i 1989, da Thor Jan Olsen tok den på Grimsøy i Sarpsborg kommune (Skou 1991, Tangen & Pettersen 1995). Lyngbakkeflyet er også feilaktig nevnt som ny for fylket fra Asmaløya i Hvaler kommune (Fjellstad 1996), hvor den ble funnet først fire år etter Olsens registrering på Grimsøy. Nattflyet er dessuten også funnet ved Onsøykysten før den ble tatt på Hvalerøyene, og disse opplysningene er publisert før rapporten fra Huser ble ferdigstilt.

Etter at de første bestandene ble oppdaget i svært kystnære områder, hvor nattflyet forøvrig ser ut til å opptre enkeltvis eller fåtallig, er den også nylig blitt funnet ved to innlandslokalteter her i Østfold. Disse ligner noe på biotopene ved kysten, og dette gjelder i alle fall for lokaliteten ved Skansehytta i Askim. Biotopen her består av glattskurt berg som er skapt av istidens tilstedeværelse for noen tusen år siden, og disse åpne fjellpartiene er ikledd gammel og småvokst furuskog med undervegetasjon dominert av røssllyng. Her kan lyngbakkeflyet opptre tallrikt, så som tilfellet var en varm og regntung augustkveld i 1996 hvor da et tyvetalls individer kom inn til lyslokkingen gjennom et par nattetimer med lysfangst.

Trusler:

Bebyggelse, fritidsslitasje, hogst og annen ødeleggelse av tørre biotoper preget av glissen kystfuruskog og med gode bestander av næringsplanten.

Forvaltningsoppgave:

Sikre den gode bestanden ved Skansehytta i Askim kommune mot omfattende hogst og slitasje ved denne spesielle biotopen. Her finnes det forøvrig også andre sjeldne sommerfugler.

ØSTFOLDSTATUS: Sjelden (R)**MYRFLY**

COENOPHILA SUBROSEA Stephens, 1829

Utbredelse globalt:

Myrflyet er funnet fra Sakhalin, Japan og Korea gjennom Amur- og Ussuriområdene, Sibir og Ural til europeisk Russland og Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til den nordlige delen av Mellom-Europa. I den europeiske delen av utbredelsesområdet opptrer arten ofte ved isolerte forekomster. Nattflyet er funnet meget lokalt og sjeldent over det meste av Danmark, mens den er lokalt vanlig i den sørlige halvdel av Sverige og derfra nordover langs østkysten opp til Norrbotten. Arten også er funnet lokalt og stedvis i antall gjennom den sørlige halvdel av Finland, og også her er den tatt langs vestkysten opp til svenskegrensa i nord (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt vanlig fra den sørligste delen av landet og videre opp til Trondheim i Sør-Trøndelag (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

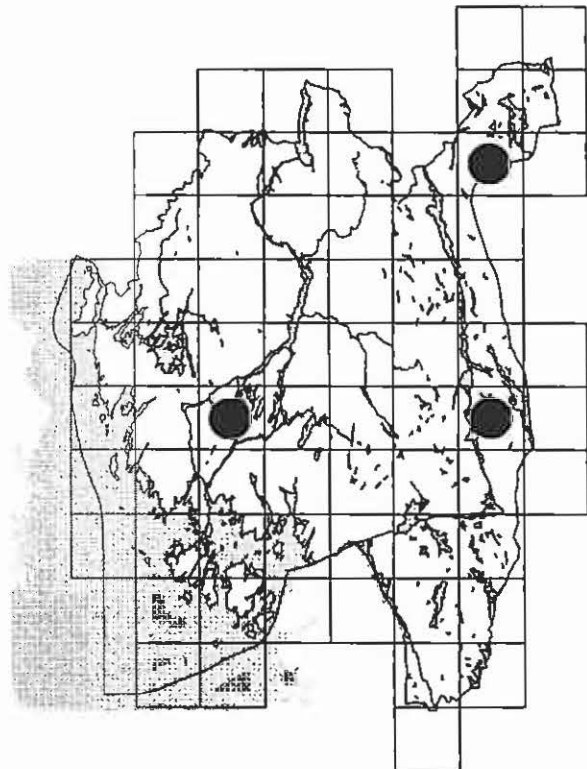
Myrflyet finnes vanligvis ved forskjellige myrtyper og på andre fuktige biotoper (Skou 1991), men arten kan av og til vandre noe utenfor disse biotopene.

Næringsplante:

Larven lever blant annet på blokkebær, pors og dvergbjørk (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Aremark	Bøensåttret	22.7.1997	2	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik

Aremark	Tjøstøl-Metartjenn	13.8.1996	1	Leg: A. Bakke, T. Kvamme & L. Aarvik
Marker	Kisselbergmosen	15.8.1997	50+	Leg: Per Tangen, Claus Christiansen o. a.
Rømskog	Venås	4.8.1998	1	Leg: Per Tangen
Sarpsborg	Tune-Råkil	6.8.1987	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Myrflyet ble funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1987, da Thor Jan Olsen tok et eksemplar ved Tune i Sarpsborg (Olsen 1990). I ettertid har det ikke blitt funnet flere eksemplarer ved denne lokaliteten (Thor Jan Olsen, pers. med.), slik at dette antagelig dreide seg om et tilfeldig trekkende individ.

Når det så for to sesonger siden ble funnet en kjernelokalitet ved ei myr i Marker kommune, dukket det etterhvert opp svært så mange eksemplarer ved denne. Et titalls individer ble sett gjennom ei natt med lyslokking i august måned 1997, men disse var da avfløyet og de aller fleste var også hunndyr som ofte flyr noe seinere enn hannene. Den samme lokaliteten så ble besøkt litt tidligere på sommeren året etter, og da ble det gjennom tre tilfeldige netter funnet såpass mange eksemplarer at det fort ble vanskelig å anslå et eksakt antall. Vi kunne i alle fall konstatere at myrflyet kommer svært så villig til lyslokking på de rette biotopene, og ved Kisselbergmosen ble det også funnet noen få individer på sukker.

Dette betyr vel også at de individene som er sporadisk registrert ved de andre kjente lokalitetene i Østfold antagelig må være streifere fra nærliggende kjerneområder, noe Peder Skou også beskriver som normal artsadferd fra Finland (Skou 1991).

Trusler:

Drenering og annen tørrlegging av myrer og andre fuktige biotoper hvor arten finnes.

Forvaltningsoppgave:

Sikre bestanden ved Kisselbergmosen i Marker mot de trusler som er nevnt ovenfor. Det er her viktig å være klar over at myrflyet er funnet ved en del av myra som ligger ca. 1,5 kilometer unna reservatgrensen, slik at dette reservatet ikke omfatter den oppgitte bestanden.

ØSTFOLDSTATUS: Hensynskrevende (V+)

FIOLETTBRUNT JORDFLY

EUXOA RECUSSA Hubner, 1817

Utbredelse globalt:

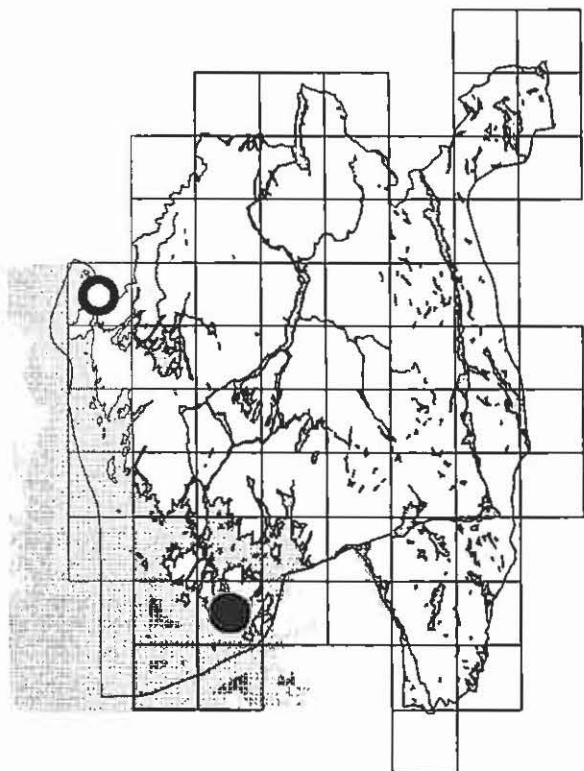
Det fiolettbrune jordflyet er funnet fra de midtre delene av Sibir gjennom Ural og Russland til Skandinavia og deler av Mellom-Europa, Alpene, og fjellene i midtre del av Italia, samt ved Pyreneene. Kun i den nordlige delen av det europeiske utbredelsesområdet forekommer denne arten på lavlandslokaliteter, ellers flyr den bare i fjellområder. Nattflyet er kun funnet et fåtall ganger i Danmark og dette er sannsynligvis tilflyvere fra de svenske bestandene, for i Sverige er arten funnet lokalt over det meste av landet. I Finland har den vært i sterk tilbakegang siden 1940 og 1950, og den finnes nå først og fremst på lokaliteter langs vestkysten. Også her er den nå sjelden i områder hvor den før var vanlig (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er lokalt vanlig mange steder i Sør-Norge, og den er funnet fra Vest-Agder fylke i sør til Nord-Trøndelag fylke i nord (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Det fiolettbrune jordflyet finnes vanligvis på åpne og hedelignende steder, men arten er også tatt lokalt i løv- og barskog (Skou 1991). I de indre delene av Norge er dette hovedsaklig et barskogsdyr, men arten er forøvrig også funnet opp i fjellbjørkeskogen til ca. 1000 meters høyde ved Ustaoset på Hardangervidda (Opheim 1969). Jeg har selv funnet noen eksemplarer i høyereliggende områder ved Fagernes i Oppland fylke, og disse ble da tatt på lyslokking ved urterike setervoller.

Næringsplante:

Larven lever blant annet på løvetann og forskjellige kjemper (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Huser	14.8.1992	15+	Leg: Claus Christiansen, S. Iversby o. a.
Hvaler	Asmaløya-Skipstadkilen	8.9.1993	2	Leg: Per Tangen
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	1.9.1998	4	Leg: Per Tangen
Moss	Jeløya-Refsneskrona	16.7.1952	1	Leg: Martin A. Grude-Nielsen (ZMO)

Kommentar:

Det fiolettbrune jordflyet er ikke angitt for Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), men blir omtalt for første gang i en av Emil Barcas publikasjoner. Han forteller at han tok denne arten ved Moss sommeren 1915 (Barca 1923), men på museene i Norge finner vi allikevel ikke noe belegg fra denne litterære registreringen. Det er da nærliggende å tro at Barcas oppgitte eksemplarer kan dreie seg om en annen art (Leif Aarvik, pers. med.). Det eneste gamle eksemplaret som har blitt funnet ved søk i museumssamlinger står på Zoologisk Museum i Oslo (Leparb's database), og dette individet er tatt av Martin Grude-Nielsen på Jeløya sommeren 1952. Dette er sannsynligvis da den første registreringen av det fiolettbrune jordflyet fra Østfold fylke. Denne fjellarten har ikke blitt funnet i Mosse-distriktet i nyere tid og arten ser nå kun ut til å ha en bestand på Hvalerøyene. Her flyr den ved de tørre strand- og engområdene helt nede ved sjøen. Det fiolettbrune jordflyet opptrer vanligvis fåtallig her ute og taes ofte i forbindelse med lyslokking.

Nattflyet har nok aldri vært spesielt vanlig i Østfold, og det ser ut til at vi må ganske langt opp i dalførene på Østlandet for å finne en mer sammenhengende forekomst. Allikevel er det underlig at en fjellart kan finne på å ha bestander helt ytterst ved kysten, for så å hoppe over mange mil med innlandsterreng før den igjen dukker opp med mer tallrike og stabile forekomster i lavereliggende fjellområder. Dette kan nok tyde på at utbredelsen tidligere var større, og at de store omleggingene innen landbruket har fjernet mange av de mellomliggende bestandene. I landskapet mellom dalene nord på Østlandet og kystområdene i Østfold finner vi nå stort sett åkermark, plantebarskog og bebyggelse, og dette er nok ikke direkte positivt for de artene som har blomsterenger og løvskog som hjemsted.

Trusler:

Urbanisering, hyttebygging, camping, fritidsslitasje og annen ødeleggelse av artens biotoper.

Forvaltningsoppgave:

Sikre fylkets eneste kjente bestander på Hvalerøyene mot de trusler som er nevnt ovenfor.

ØSTFOLDSTATUS: Sårbar (V)

VARIABELT SANDJORDFLY

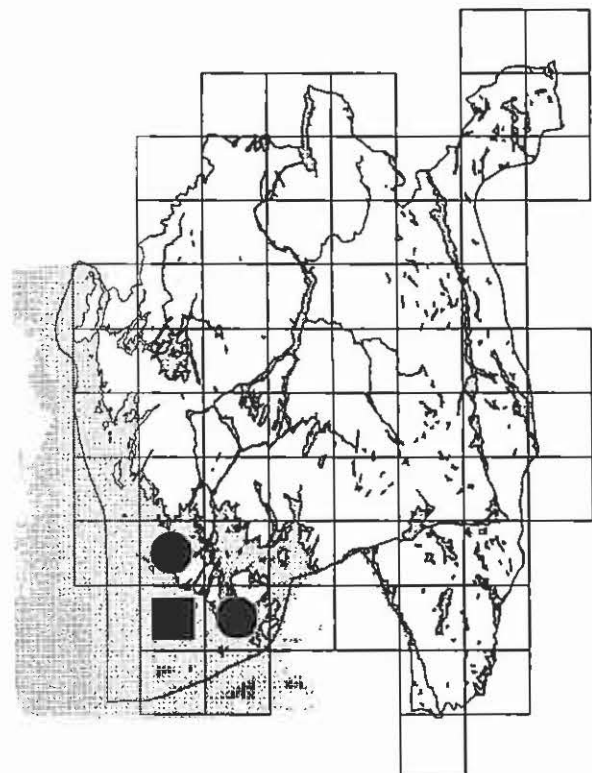
EUXOA CURSORIA Hufnagel, 1766

Utbredelse globalt:

Det variable sandjordflyet er funnet fra den østlige delen av Sibir og Mongolia gjennom Sentral-Asia og europeisk Russland til Vest-Europa. Her i Europa kjennes den fra de midtre delene av Fennoskandia til enkelte steder i Nord-Frankrike, videre gjennom Tyskland til den sørlige delen av Polen og tilbake til Russland. Arten er utbredt og vanlig i Danmark, mens den i Sverige hovedsaklig er funnet langs kysten fra Bohuslän til Bottenvika, og her er den vanligst innenfor den sørlige delen av utbredelsen. I Finland er arten lokal og sjelden, og den finnes forøvrig også bare langs kysten (Skou 1991).

Utbredelse i Norge:

Nattflyet er funnet lokalt langs kysten fra svenskegrensen til Trondheim i Sør-Trøndelag. Den har videre en isolert forekomst i den øvre delen av Gudbrandsdalen i Oppland fylke, da i et område som er kjent for å være relativt nedbørsfattig (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Det variable sandjordflyet foretrekker sandstrender og lignende tørre steder, men kan av og til også finnes ved klippekyster. I Oppland fylke er arten funnet på sandete, tørre og varme gressenger under steile og varme fjellsider (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever på forskjellige urteaktige planter, slik som f. eks. strandarve, dvergsmyle og strandkveke (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Akerøya	22.8.1970	10+	Leg: Kai Myhr, Magne Pettersen
Hvaler	Asmaløya-Brattestø	6.9.1993	3	Leg: Per Tangen
Hvaler	Asmaløya-Huser	24.8.1992	10+	Leg: Rune Christensen o. a.
Hvaler	Kjerkøy-Storesand	28.8.1998	100+	Leg: Per Tangen & C. Christiansen o.a.
Hvaler	Kjerkøy-Ørekroken	1.9.1998	50+	Leg: Per Tangen, C. Christiansen o. a.
Hvaler	Vesterøy-Guttormsvågen	20.8.1989	1	Leg: Rune Christensen

Kommentar:

Det variable sandjordflyet ble funnet for første gang i Norge allerede så tidlig som i 1885, da arten ble tatt ved Orre på Jæren av Prof. Robert Collett (Schøyen 1887). Den er videre ikke oppgitt fra Østfold fylke gammel litteratur eller i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse fra 1962. På Vitenskapsmuseet i Trondheim finner vi et eldre eksemplar som er tatt av Kai Myhr på Akerøya, og denne registreringen fra 1970 ser således ut til å være den første fra Østfold fylke.

Det variable sandjordflyet er fremdeles bare kjent fra Hvalerøyene, og her det ut til at den er knyttet til de tørre og sandete strandområdene ytterst langs kystlinjen. Arten kan være relativt tallrikt ved disse biotopene, og den blir her tatt både på sukker og lys. Sporadiske registreringer på Kjerkøy sist høst gav svært mange eksemplarer på lyslokking, så denne høsten hadde arten tydeligvis hatt en god reproduksjon. Ved strandområdet på Storesand ble det også funnet individer under de svake utelampene ved resepsjonen til campingplassen. Siden det variable sandjordflyet også er fanget med håv foran billys, ser ikke lysstyrken ut til å bety stort for mengden individer ved denne type lokking. Derimot besøker nattflyet sjeldent sukkerlokking, selv om også dette er kjent fra Hvaler.

Trusler:

Med en slik begrenset forekomst som det vi kjenner her i Østfold vil alle eventuelt mer omfattende forandringer på disse lokalitetene kunne slå negativt for artens reproduserende bestander.

Forvaltningsoppgave:

Sikre de gode, men begrensede bestandene ute på Hvalerøyene.

ØSTFOLDSTATUS: Sårbar (V)

2.3 Tilfeldige tilflyvere

Dette kapitlet omfatter trekkende (migrerende) arter i Østfold. De vanligste artene er omtalt uten lokalitetsangivelser, da de er funnet mange steder. I slike tilfeller er bare funn-kommunene oppgitt. Artene er ikke gitt sjeldenhetsstatus pga deres ustabile og tilfeldige opptreden. Utbredelseskart er utelatt, da de neppe reproducerer i fylket. Artene har likevel interesse, da fremtidige klimaendringer kan føre til mulige etableringer i fylket. Noen arter kan i en slik situasjon bli "verneverdige" hos oss, mens andre kan bli ansett som såkalte "skadedyr".

Mange tilflyvere som blir lagt merke til, kommer fra permanente bestander i Sør-Europa og Nord-Afrika. De sørlige artene danner ikke permanente bestander i fylket, idet artene ikke klarer norsk vinterklima. Enkelte individer kan imidlertid igjen trekke sørover om høsten. Enkelte arter er kjent som skadegjørere på avlinger og frukthager sommerstid, og disse omtales derfor i media. Andre store arter fatter også medias interesse.

Enkelte østlige og nordlige arter kan også nå hit på trekk. Disse er ofte nattaktive og opptre nokså anonymt. De nordlige artene kommer vanligvis sørover under spesielle klimatiske forhold i fjellet, som etter lengre kuldeperioder eller mange frostnetter. Nattaktive fjellarter har da ikke annet valg enn å forsøke å nå noe varmere strøk for å reproducere og overleve.

Østlige arter bringes antagelig hit pga dårlige næringsforhold, klimatiske tilfeldigheter som vedvarende østavind eller ved at de er blitt for tallrike i sine ordinære områder, eventuelt en kombinasjon av de nevnte forhold. Slike arter har større forutsetninger for å klare seg hos oss, og kan mulig danne små, lokale bestander, for så igjen å forsvinne etter en tid. Nordlige arters sørgrenser har interesse, da deres bestandsstørrelse og utbredelse kan gi førstehånds informasjon om klimaendringer.

Artsoversikt:

VINDELSVERMER

AGRIUS CONVULVULI Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Vindelsvermeren er funnet i omtrent hele Den gamle Verden utenom de subarktiske regioner, og den kommer trekkende til Europa fra reproduserende bestander i Afrika. Arten er funnet i alle våre naboland og har forøvrig hatt flere gode år med masseinnflyvninger på 1990-tallet (Rougeot & Viette 1980, Palmqvist 1992).

Her i landet er den funnet sporadisk og tilfeldig fra de sydligste områdene i Norge og videre nordover, da helt opp til de østlige delene av Finnmark fylke. Spesielt ble det registrert mange eksemplarer her i landet gjennom sommeren og høsten 1992, hvor det da i en periode som strakk seg fra 12. august til 24. september ble det funnet over tretti eksemplarer. Denne invasjonen førte forøvrig også til at vindelsvermeren ble funnet så langt nord som på øya Senja i Troms fylke (Opheim 1958, Greve, Nielsen & Berg 1993, Leparb's database).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Øra	16.10.1995	1	Leg: Magne Pettersen
Sarpsborg	Tune-Råkil	1.9.1992	5	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Vindelsvermeren er ikke angitt for Smaalenene i W. M. Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893) og heller ikke Emil Barca oppgir å ha funnet denne arten gjennom sin relativt lange registreringsperiode her i Østfold (Barca 1923). Barca oppgir forøvrig at arten skal være angitt i Schøyens fortegnelse, men jeg kan ikke se at det er tilfelle i det eksemplaret av denne publikasjonen som har vært tilgjengelig for meg. Videre finnes det heller ikke andre gamle Østfold-registreringer av denne store sommerfuglen, da hverken på noe museum i Norge eller i andre private samlinger (Leparb's database). Vindelsvermeren er oppgitt for fylket i Magne Opheims katalog over norske sommerfuglers utbredelse (Opheim 1958), men det finnes altså ikke noe belegg for denne registreringen. Med bakgrunn i disse opplysninger ser det da ut til at eksemplarene fra Tune i Sarpsborg, hvor Thor Jan Olsen tok en håndfull individer i forbindelse med en omfattende invasjon høsten 1992, er de tidligste konkrete funn av vindelsvermeren her i Østfold. Ytterligere et eksemplar ble tatt tre år etter disse registreringene fra Sarpsborg kommune, og denne gangen ble vindelsvermeren funnet inne på en fabrikk ved industriområdet på Øra i Fredrikstad (Magne Pettersen, pers. med.).

Vindelsvermeren kan for såvidt tilfeldig treffes her hos oss gjennom store deler av sommeren og høsten, og den er funnet fra mai til oktober i vårt naboland Sverige (Gullander 1963, Rougeot & Viette 1980). Arten er sjelden her i nord, og dersom den blir funnet er dette vanligvis i forbindelse med omfattende høstinvasjoner, noe som ser ut til opptre som sporadisk fenomen fra tid til annen.

DØDNINGHODE

ACHERONTIA ATROPOS Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Dødninghode er funnet i hele Afrika og i det Palearktiske området, da fra Shetland og Lofoten i vest til Kaukasus og de nordlige deler av Iran i øst. Arten kommer til det europeiske kontinentet fra reproduserende bestander i Afrika. Dødninghode er ikke fullt så vanlig i Europa som det vindersvermeren ser ut til å være, men den kjennes forøvrig fra alle våre naboland. Fra Sverige meldes det nå at den har blitt sjelden og ikke lenger opptrer årvisst (Rougeot & Viette 1980, Palmqvist 1992). Her i landet har dødninghode blitt funnet sporadisk fra Syd-Norge til de østlige deler av Finnmark fylke. Den ser ut til å ha vært meget sjelden her hos oss gjennom de siste 20 åra, og er sannsynligvis ikke lenger årvisst i våre områder. (Opheim 1958, Leparb's database).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Halden	Ca. 1920	1	Leg: Erling Fredriksfryd
Sarpsborg	Skjeberg-Helle	22.6.1986	1	Obs: Egil Michaelsen o. a.
Spydeberg	Grinda	August 1972	1	Leg: Tommy Stubberud

Kommentar:

Dødninghode er angitt fra Smaalenene i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera, noe som da betyr at den ble funnet her hos oss allerede i forrige århundre (Schøyen 1893). Arten er også oppgitt for Østfold i Magne Opheims kataloger over norske sommerfuglers utbredelse (Opheim 1958). Emil Barca, som gjennomførte regelmessige og systematiske registreringer her i Østfold i tiden rett etter forrige århundreskifte, fant aldri dødninghode i vårt fylke (Barca 1923). Vi finner heller ikke andre gamle Østfold-eksemplarer på noe museum her i landet, og ikke ser ut til at det finnes eksemplarer i noen av de mange privatsamlingene som er lagt inn i Leparb's datargister.

I en gammel privat samling som tidligere var plassert som veggpyrd i en privatbolig tett opptil Halden sentrum, og hvor de innsamlede eksemplarene stammer fra perioden rundt 1920, finner vi nå Østfolds eldste eksemplar. Dette er tatt ved Halden sentrum av en gammel entomolog ved navn Erling Fredriksfryd. Samlingen er fremdeles intakt og befinner seg for tiden hos et av Fredriksfryds barnebarn som oppholder seg i Belgia (Eivind Stai, pers. med.). Videre ble det også funnet et eksemplar av dødninghode ved en lokalitet like opptil Spydeberg sentrum i 1972, og dette ble observert i hvile utenfor noen bikuber på dagtid. Individet ble innsamlet og tatt vare på, og dette befinner seg nå i en utilgjengelig og bortpakket privat samling (Tommy Stubberud, pers. med.).

Utover disse to konkrete registreringene finnes det ytterligere en registrering fra Østfold, og dette dreier seg om en notert observasjon fra Skjeberg i Sarpsborg kommune. Her ble det funnet et levende eksemplar på dagtid i 1986, og dette hadde da hadde gjemt seg bort innunder et stykke løs bark på en gammel og død trestamme ble Etter behørlig beskuelse av flere personer ble den store svermeren etterlatt levende på stedet, og registreringen eksisterer derfor kun som feltnotat (Egil Michaelsen, pers. med.).

Denne store og vakre svermerens forkjærlighet for honning skapte tidligere et lite problem for birøktere, siden arten da ofte brøt seg inn i kubene og stjal honning. Enkelte eksemplarer ble funnet døde på yttersiden av disse bikubene, og det var biene som ved å stikke inntrengeren til slutt hadde greid å ta livet av den. Dette fenomenet fant først og fremst sted her oppe i nord, og kjennes ikke fra mer sydlige trakter, så det spekuleres i om våre bier kan ha kraftigere gift enn de sørlige slektningene. Svermerens store og gulfargede larver ble også tilfeldig funnet her hos oss, og siden arten lever av poteter ble disse da vanligvis oppdaget i forbindelse med innhøstningen av disse. Som tidligere nevnt har arten blitt mye sjeldnere de siste tiåra og den når ikke lenger våre områder hvert år.

DAGSVERMER

MACROGLOSSUM STELLATARUM Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Dagsvermeren finnes over store deler av Palaearktis, og mot øst når arten bort til de sørlige delene av India og Indokina. Svermeren har reproduserende og sommerlige bestander i de vestlige, sentrale og sørlige delene av Europa, og disse populasjonene får ofte tilskudd fra trekkende individer som kommer enda lenger sørfra. Arten kan overvintre i Sør-Europa, og den kommer frem fra vinterdvalen så snart forholdene ligger til rette for flyvning i de første varme vårdagene. Herfra trekker da endel eksemplarer nordover og kan i løpet av våren og sommeren nå de sørlige delene av Fennoskandia. Arten er således kjent fra alle våre naboland (Rougeot & Viette 1980, Leparb's database). Her i landet er dagsvermeren allikevel meget sjelden og langt fra årvisst, og den er så langt kun funnet sporadisk på Østlandet, Sørlandet og på Vestlandet. Dessuten er den registrert en gang i de vestlige delene av Finnmark fylke (Opheim 1958, Leparb's database).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Fredrikstad	Onsøy-Rauer	Juli 1910	1	Obs: Emil Barca (Barca 1923)
Hvaler	Asmaløya-Huser	10.8.1996	1	Obs: Finn Johannesen
Moss	Moss	Sommeren 1900	1	Leg: Andreas Schneider (ZMO)

Kommentar:

Dagsvermeren er angitt for Smaalenene i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893), noe som betyr at den ble funnet her hos oss allerede i forrige århundre. Andreas Schneider tok også arten ved Moss sommeren 1900 (Sparre-Schneider 1902), og Emil Barca skal ha tatt den på Rauer i 1910 (Barca 1923). På Zoologisk Museum i Oslo finner vi allikevel kun et eksemplar av denne arten fra vårt fylke, og dette er etikettert Fredrikstad 1900. Her blir det ikke oppgitt noe navn på innsamler, men mye taler vel for at dette er Andreas Schneiders litterært beskrevne eksemplar som på en eller annen måte har blitt påført feil etikett. Lignende forhold gjentar seg også med andre spesielle arter som ble funnet av denne samleren gjennom dette året, slik som f. eks. med rødt pileordensbånd, stikkelsbærpraktmåleren og den sydlige ringvingen (Sparre-Schneider 1902, se forøvrig også innledningen).

Dagsvermeren var tidligere den sjeldneste av de tre svermerne som besøkte vårt land år om annet, og den er også den eneste av disse som vanligvis kun er dagaktiv. Nå er det allikevel denne arten som har blitt funnet mest regelmessig her i Norge de siste åra, så det er tydelig at forholdet disse artene imellom varierer noe over tid. Det opplyses også fra Sverige at fire av de seks eksemplarene som ble registrert gjennom det siste året kom til lyslokking (Internett), så her er det bare å vente ved lysfellene. Videre konstateres det at endel av de dagsvermerne som besøker våre områder sannsynligvis kan vende tilbake til sydligere trakter etter å ha vært her oppe (Gullander 1963), en adferd som vi forøvrig også antar gjelder for andre trekkende arter som tistelsommerfugl og admiral. Dagsvermeren søker vanligvis næring ved forskjellige blomsterplanter på dagtid, og den står stille med svirrende vinger i lufta foran plantene når nektaren inntas via sugesnabelen. Denne adferden får arten til å ligne noe på en liten kolibri, og i ornitologiske kretser finnes det faktisk et fåtall beretninger om observasjoner av disse små fuglene, fortellinger som da med stor sikkerhet dreier seg om tilflyvende eksemplarer av dagsvermere.

VANDREGULVINGE

COLIAS CROCEA Fourcroy, 1785

Utbredelse globalt:

Vandregulvingen er funnet fra Iran til Vest-Asia og videre vestover til Nord-Afrika og Sør-Europa. Arten migrerer herfra og er funnet mange steder i Mellom-Europa og også noen ganger i Norden, og da hyppigst i Danmark og i de sørøstlige delene av Sverige. Den er også kjent fra Finland (Higgins & Riley 1972, Dal 1980, Svensson & al. 1994). Vandregulvingen er forøvrig også funnet noen ganger i Norge, hvorav de fleste av disse registreringene har blitt gjort i nyere tid (Stenløkk 1988).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Svarteberget	24.7.1991	1	Obs: Claus Christiansen

Kommentar:

Vandregulvingen ser ut til å ha blitt observert for første gang i Østfold fylke sommeren 1991, da Claus Christiansen så et eksemplar i aktiv flukt på Asmaløya i Hvaler kommune (Opheim 1958, Stenløkk 1988, Lønnve & Sørlibråten 1997).

Jan Arne Stenløkk forteller at vandregulvingen ble funnet et par ganger på Østlandet i forrige århundre, da på Helgøya i sørlige Hedmark og i Sør-Fron kommune i Oppland. Begge disse registreringene er forøvrig fra august måned 1877. Dagsommerfuglen ble så funnet ved Fevik i Aust-Agder i 1957, altså lenge etter disse første registreringene, og så igjen ved Larvik i Vestfold sommeren 1984. Felles for alle disse funnene er at de stammer fra august måned. Stenløkk mener forøvrig at det skal foreligge enda flere funn fra 1980-tallet som ennå ikke er publisert (Stenløkk 1988).

Vandregulvingen ble også funnet i Indre Telemark i juni 1983, da ved Sunnkilen i Kviteseid kommune (Bjørnstad 1989). Arten er også omtalt fra 1996, da to forskjellige eksemplarer ble funnet henholdsvis på Tromøya ved Arendal og ved Hånes i Kristiansand kommune (Lønnve & Sørlibråten 1997).

Observasjonen fra Østfold føyer seg således godt inn blant disse registreringene. Det kan faktisk se ut til at vandregulvingen har vært en fåtallig, men allikevel relativt regelmessig tilflyver gjennom de siste femten åra her i landet.

ADMIRAL

VANESSA ATALANTA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Admiralen har en vid utbredelse og den kjennes fra Iran til Lille-Asia og gjennom hele Europa, videre er den også funnet på Kanariøyene, Azorene og Nord-Afrika. I Nord-Amerika finnes den ned til Guatemala og arten er også funnet på Haiti og New Zealand. I Norden er admiralen funnet tallrikt i alle våre naboland, og i Norge er den kjent fra nesten hele landet helt opp til den nordlige delen av Finnmark fylke. Admiralen varierer en del i hyppighet og er vanligst lengst mot sør, men arten ser i alle fall ut til å være nogenlunde årvisst. Larven lever på forskjellige neslearter (Higgins & Riley 1972, Dal 1980, Leparb's database).

Lokaliteter: Det foreligger svært mange registreringer fra Østfold, og foreløpig kjennes arten fra følgende kommuner:

Askim, Eidsberg, Fredrikstad, Hobøl, Hvaler, Marker, Moss, Rakkestad, Rygge, Råde, Sarpsborg, Spydeberg og Trøgstad. **Kommentar:**

Admiralen er angitt for Smaalenene allerede i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Emil Barca forteller også at denne arten ble registrert ved Moss i 1908, hvor den var fåtallig i midten av juni og desto mer tallrik i høstgenerasjonen (Barca 1910).

Admiralen er en stor og velkjent dagsommerfugl som ser ut til å trekke mot våre nordlige områder relativt regelmessig, og arten må vel betraktes som et nogenlunde årlig innslag i vår fauna. De første eksemplarene dukker som regel opp i mai eller juni, og legger da grunnlag for en innfødt høstgenerasjon. Denne er ofte mer tallrik enn vårgenerasjonen, siden våre lokalfødte stammer ofte får tilskudd sydfra via nye trekkende individer. Det er også kjent at mange av disse høsteksemplarene kan trekke sydover igjen før overvintring, siden de ikke greier å overleve vinteren så langt nord som hos oss. Man skal allikevel ikke lenger enn til Storbritannia før arten lykkes med dette (Dal 1980).

Som trekkssommerfugl kan admiralen være svært så tallrik enkelte år, mens den andre år er fåtallig eller omtrent fraværende. Noen ganger uteblir også vårgenerasjonen helt, slik at de eksemplarene som eventuelt da blir sett på høsten kun er tilflyvere fra sørligere områder.

TISTELSOMMERFUGL

VANESSA CARDUI Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Tistelsommerfuglen finnes i alle verdensdeler med unntak av Sør-Amerika, og den er funnet i alle våre naboland. I Norge er arten funnet fra den sørlige delen av landet og videre nordover til den nordvestlige delen av Finnmark. Denne vakre og velkjente sommerfuglen kan enkelte år være svært tallrik, mens den også kan være helt fraværende gjennom andre sesonger her hos oss. Larven lever forøvrig på forskjellige arter av nesler og tistler (Higgins & Riley 1972, Dal 1980, Leparb's database).

Lokaliteter:

Det foreligger svært mange registreringer fra Østfold, og foreløpig kjennes arten fra følgende kommuner: Askim, Eidsberg, Fredrikstad, Hobøl, Hvaler, Marker, Moss, Rakkestad, Rygge, Råde og Spydeberg.

Kommentar:

Tistelsommerfuglen er angitt for Smaalenene allerede i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen). Emil Barca oppgir i en av sine publikasjoner at han gjennom sesongen 1908 kun så et eksemplar, og dette ble observert i august måned på Søndre Jeløy i Moss kommune (Barca 1910). Tistelsommerfuglen har vært forholdsvis tallrik over store deler av landet de siste tre åra, og arten har blitt sett og fanget av forfatter så langt nord som i Finnmark fylke. Registreringene her oppe ble gjort gjennom årene 1990, 1991, 1996 og 1998. Spesielt fascinerende var det å beskue en massiv forbipassering av tistelsommerfugler ved Neverfjord i Kvalsund kommune, da i løpet av en kort periode rundt sankthans 1998. Tidlig på morgenen, og noe før andre dagaktive sommerfugler var begynt å røre på seg, passerte over femti eksemplarer en avgrenset lokalitet på rask vandring nordover. Dette skjedde i mer eller mindre samlet flokk, og medregnet raske næringsøk tok passeringen kun en knapp halvtime. Etter denne halvtimen var det ikke flere eksemplarer å se ved denne lokaliteten resten av dagen. Fenomenet gjentok seg med tilsvarende forløp på samme lokalitet dagen etter, men så var det tydeligvis også slutt på trekket siden arten ikke ble sett her etter dette. Tistelsommerfuglen ble forøvrig også observert og fanget mange andre steder i vårt nordligste fylke denne sommeren, da på alle mulige typer lokaliteter med en biotopsvariasjon som strakk seg fra den høyeste fjelltopp til svært så utpregede strandområder helt nede ved sjøen (Tangen & Pedersen, pers. obs. 1998).

I Østfold har dagsommerfuglen blitt funnet tallrikt enkelte ganger de siste tiåra, men arten har også vært totalt fraværende gjennom andre år i denne perioden. Tistelsommerfuglen hadde et meget godt år i 1996, hvor et tallrikt vårtrekk la grunnlaget for svært mange innfødte eksemplarer som ble klekt utover seinsommeren og høsten. Etter dette gode året har arten igjen vært relativt sjelden de to siste åra, selv om det også gjennom disse har blitt sett sporadiske eksemplarer i fylket.

VANDREMÅLER

RHODOMETRA SACRARIA Linnaeus, 1767

Utbredelse globalt:

Vandremåleren er funnet fra Mongolia, Nord-India, Sentral- og Vest-Asia, Kaukasus og Lille-Asia til Nord-Afrika og Sør-Europa, hvorfra arten migrerer. Måleren er funnet endel ganger i Danmark, mens det foreløpig kun kjennes et fåtall eksemplarer fra Sverige. Arten har også nylig blitt funnet i Finland.

I Norge skal denne måleren være funnet et fåtall ganger fra midten av 1980-tallet, og arten kjennes nå fra fylkene Østfold, Akershus, Aust-Agder, Vest-Agder og Nord-Trøndelag (Skou 1984, Svensson & al. 1994, Leparb's database).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Trøgstad	Båstad-Fjell	23.9.1989	1	Leg: Per Tangen

Kommentar:

Denne lille og relativt særpregede måleren ble funnet for første gang i Norge høsten 1985, da det ble tatt et eksemplar ved Mandal i Vest-Agder høsten 1985 (Johanson 1993). Vandremåleren ble funnet for første gang i Østfold fylke høsten 1989, da det ved en tilfeldighet ble tatt et eksemplar i ei lysfelle ved Fjell i Trøgstad kommune (Tangen 1991). Arten ser ikke ut til å ha blitt funnet flere ganger her i fylket etter denne ene registreringen.

Vandremåleren kjent for å trekke nordover fra sine reproduserende populasjoner i Syd-Europa, men det ser foreløpig ut til at den sjelden når så langt nord som til oss her i Norge. Den kommer til lys, og dette skal være den eneste måten den blir fanget på. I Syd-Europa, hvor vandremåleren er bofast, flyr den fra mars til oktober i tre eller fire generasjoner. Det er vanligvis den siste av disse generasjonene som trekker helt opp til våre områder, så her i Norden kan måleren en sjelden gang finnes fra første del av september til første del av oktober (Skou 1984).

VANDRELINJEMÅLER

ORTHONAMA OBSTIPATA Fabricius, 1794

Utbredelse globalt:

Vandrelinjemåleren finnes i Amerika, Afrika og også fra India til Filippinene, videre fra Japan gjennom de nordlige delene av Asia til Vest-Europa. I Europa er arten kun er fastboende i Middelhavsområdet. Herfra trekker den nordover og når en sjelden gang de sørlige delene av Fennoskandia. Den er funnet et hundretalls ganger i Danmark og noen titalls ganger i Sverige og Finland (Skou 1984).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Halden	Fredriksten	24.10.1996	1	Leg: Harald Hjelde

Kommentar:

Vandrelinjemåleren ble funnet for første gang i Østfold fylke høsten 1996, da det ble tatt et eksemplar under de sterke lampene ved Fredriksten festning i Halden kommune (Harald Hjelde, pers. med.).

Denne måleren ble relativt nylig også funnet for første gang i Norge, da ved Porsgrunn i Telemark sommeren 1983 (Søli 1988). Så langt kan det ut til at disse to eksemplarene er de eneste sikre funn vi kjenner fra vårt land.

Som den foregående arten har også vandrelinjemåleren bofaste bestander i Syd-Europa, hvor den flyr via tre forskjellige generasjoner fra mars til november. Det er vanligvis kun den siste av disse generasjonene som trekker nordover, så her i Norden er den vanligvis funnet i september eller oktober. Vandrelinjemåleren tas vanligvis kun på lys i våre områder (Skou 1984).

GAMMAFLY

AUTOGRAPHIA GAMMA Linnaeus, 1758

Utbredelse globalt:

Gammaflyet er utbredt over det meste av Palaearktis. Den opptrer som immigrant og er vanlig i alle våre naboland og er videre også regelmessig på Island (Skou 1991). Her i Norge er arten funnet helt opp til den vestlige delen av Finnmark fylke, og ble den også sett ved Kvalsund i Vest-Finnmark sommeren 1998 (Leparb's database, pers. obs.).

Lokaliteter:

Det foreligger svært mange registreringer fra Østfold og foreløpig kjennes arten fra følgende kommuner: Aremark, Askim, Fredrikstad, Halden, Hobøl, Hvaler, Moss, Rakkestad, Rygge, Råde, Sarpsborg og Trøgstad.

Kommentar:

Gammaflyet er angitt for Smaalenene allerede i Wilhelm Maribo Schøyens fortegnelse over Norges Lepidoptera (Schøyen 1893). Emil Barca forteller fra sommeren 1908 at arten "forekom i store mengder og nesten hver dag helt fra 24. mai til 5. september" (Barca 1910).

Gammaflyet kommer nordover allerede på forsommeren og disse individene danner grunnlag for avkom som klekkes her hos oss på sensommeren og høsten, hvor de da ofte flyr sammen med en ny bølge av trekkende individer. Nattflyet er ikke kresen i matfatet og kan leve på en rekke urteaktige planter, og her kan artens tallrikhet av og til føre til endel skader på menneskeskapt fauna.

Gammaflyet ser ut til å være årvisst her i Østfold, men den varierer svært i mengde fra år til år. Den er som oftest meget vanlig, så som tilfellet har vært gjennom den siste sesongen hvor arten har blitt funnet i mengder fra mai til oktober.

GYLLENBRUNT METALLFLY

AUTOGRAPHA MACROGAMMA Eversmann, 1842

Utbredelse globalt:

Det gyllenbrune metallflyet er funnet fra Amurområdet gjennom Mongolia, Sibir, Altai og Ural til de nordlige delene av Russland og Fennoskandia. Arten er ikke tatt i Danmark, mens den er vanlig i de nordlige delene av Sverige og videre også funnet i hele Finland. I Norge er arten mer sjelden, og den har antagelig sine reproduserende bestander fra de indre delene av Østlandet og videre nordover til Nordland fylke (Skou 1991, Leparb's database).

Biotop:

Det gyllenbrune metallflyet flyr på åpne og blomsterrike steder, og da spesielt i fjellbjørkregionen (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven er funnet på rogn og ballblom (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Hvaler	Asmaløya-Huser	1.8.1995	1	Leg: Bjørn Magne Fjellstad
Sarpsborg	Skjeberg-Grimløya	28.7.1990	1	Leg: Thor Jan Olsen

Kommentar:

Det gyllenbrune metallflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1990, da Thor Jan Olsen tok et eksemplar på Grimsøy i Sarpsborg kommune (Skou 1991, Thor Jan Olsen, pers. med.). Arten er også feilaktig publisert som ny for fylket i forbindelse med en rapport som omhandler Søndre Asmaløya (Fjellstad 1996), der den ble tatt fem år etter registreringen fra Sarpsborg i Hvaler kommune.

Det gyllenbrune metallflyet er kjent for å kunne foreta trekk sørover gjennom våre naboland (Skou 1991), hvor den da av ulike årsaker forlater sine kjente biotoper lenger nord. Det ser allikevel ut til at arten svært sjeldent finner veien helt ned til våre områder i Østfold, noe som også vises ved et svært begrenset antall registreringer her hos oss. For tiden virker det som om det gyllenbrune metallflyet er en av de sjeldneste artene som kommer sydover på trekk, noe som kanskje også kan skyldes begrensede og relativt fåtallige bestander lenger nord.

BRUNGRÅTT METALLFLY

AUTOGRAPHA BURAEITICA Staudinger, 1892

Utbredelse globalt:

Det brungrå metallflyet er funnet i Nord-Amerika og hele veien videre gjennom Palaearktis, da fra Japan, Sakhalin og Kurilene over Sibir og Sentral-Asia til Vest-Europa, hvor arten hittil kjennes fra Finland, Sverige, Norge, Danmark og Tyskland. I Norge kjenner vi foreløpig få eksemplarer av denne arten, og så langt kjennes den fra fylkene Vest-Agder, Aust-Agder, Buskerud, Østfold, Akershus, Oppland og Nord-Trøndelag (Leparb's database, Eivind Sørnes, pers. med.). Muligens opptrer dette nattflyet kun som immigrant i de sørligste delene av vårt land.

Biotop:

Det brungrå metallflyet kan tilsynelatende finnes ved mange forskjellige biotopstyper, og ser i særdeleshet ut til å foretrekke åpne landskaper (Skou 1991).

Næringsplante:

Artens biologi er foreløpig ikke kjent (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Råde	Grimstad	27.7.1996	1	Leg: Eivind Sørnes

Kommentar:

Det brungråe metallflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1996, da det tilsynelatende tilfeldig ble tatt et eksemplar i ei lysfelle ved Grimstad i Råde kommune (Skou 1991, Eivind Sørnes, gen. prep. og pers. med.). Nattflyet er nylig utskilt som selvstendig art fra den relativt like "tvillingen" *Autographa pulchrina* (Fibiger & Svendsen 1981, Skou 1991), og kunnskapen om det brungråe metallflyets utbredelse her i Norge er foreløpig begrenset. Her i Norge er det allikevel sannsynlig at nattflyet har de fleste reproduserende bestander i høyereliggende områder nord for vårt fylke, og at de få kjente funn fra sørlige deler av landet kun dreier seg om tilflyvere fra høyereliggende områder. Lenger nord på Østlandet virker bestandene mer stabile, og her kan arten finnes relativt regelmessig ved lyslokking.

Metallflyet kjennes fra en begrenset og nordøstlig utbredelse her i Europa, og kanskje er dette en invasjonsart som først i nyere tid har befestet sine forekomster i Nordens vestlige landområder. Den eldste registreringen i Sverige ser ut til å stamme fra i 1942, og frem til 1990 har arten kun vært kjent fra en østlig utbredelse i vårt naboland (Skou 1991). Dette ligner således på utbredelsesmønsteret til andre østlige invasjonsarter som har nådd oss i nyere tid. Noen år seinere, da Ingvar Svensson utgir sin nye katalog over sommerfuglenes utbredelse i Sverige, kan vi se at nattflyet nå er kjent over store deler av Sverige (Svensson & al. 1994). Enten har dette metallflyet da spredt seg kraftig på de få åra som ligger mellom disse to litterære utgivelsene og således også i tråd med mitt forslag om invasjoner østfra, eller også har den nylig utskilte arten nå blitt identifisert i nye områder hvor den tidligere må ha vært oversett.

FJELLMETALLFLY

SYNGRAPHA DIASEMA Boisduval, 1829

Utbredelse globalt:

Fjellmetallflyet er utbredt i de nordlige delene av Amerika, den er videre funnet fra Kamtjatka og Amurområdet gjennom de nordlige delene av palearktisk region til Skandinavia, hvor den har bestander fra indre Telemark og videre nordover i fjellområdene over til Sverige. Den er funnet helt opp til Øst-Finnmark, og også i de nordlige delene av Sverige og Finland. Arten er ofte lokal og sjelden i Sverige og Finland, mens den i fjellområdene i Sør-Norge stedvis kan være ganske vanlig. Arten er videre kjent for å kunne vandre sørover og således kjennes den også som immigrant i Danmark, hvor det så langt har blitt funnet en håndfull eksemplarer (Fibiger & Svendsen 1981, Skou 1991).

Biotop:

Fjellmetallflyet kan finnes ved blomsterrike og sumpete områder i fjellet, og da både i nåleskog og i fjellbjørkeskog. I den sørlige delen av utbredelsesområdet finnes den også på fjellheder like over tregrensen (Skou 1991).

Næringsplante:

Larven lever først og fremst på dvergbjørk, men den er også funnet på ballblom (Skou 1991).

Lokaliteter:

Kommune	Lokalitet	Tidspunkt	Antall	Observatør
Moss	Jeløya-Alby	28.7.1996	1	Leg: Bjørn Richard Eriksen

Kommentar:

Fjellmetallflyet ser ut til å ha blitt funnet for første gang i Østfold fylke sommeren 1996, da et eksemplar ble tatt ved lyslokking på Jeløya i Moss kommune (Skou 1991, Eriksen 1997).

Dette dreier seg om et tilfeldig trekkende eksemplar som kun ved en stor tilfeldighet ble påtruffet ute på Jeløya, da mens det befant seg på trekk sørover. Hadde ikke individet blitt stoppet her ute, kunne det vel kanskje endt opp i Danmark. Fjellmetallflyet er allerede funnet i Danmark noen ganger, og i følge litteraturen er det sannsynlig at noen av disse eksemplarene kommer fra fjellområdene i Norge og således også må ha passert våre områder før de nådde helt ned til Danmark (Fibiger & Svendsen 1981, Skou 1991).

At dette robuste og vakre nattflyet lar seg lokke til lys om natten er noe vi har erfart fra leveområdene i høyfjellet, og mange eksemplarer har blitt funnet på denne måten her oppe. Vanligvis kommer den fåtallig eller enkeltvis til lys, men vi har også opplevd masseinnflyvninger med opp mot et 50-talls individer på lakenet. Disse har blitt funnet gjennom en natt, og da kun etter et par timer med aktiv lysbruk (R. Christensen & P. Tangen). Fjellmetallflyet kommer forøvrig også til sukkerlokking på høyfjellet, da spesielt i varme og fuktige sommeretter.